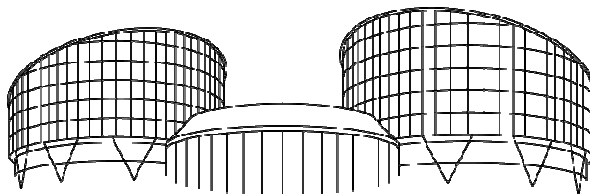


SPRIEDUMS LIETĀ FERĒ [*FÉRET*] pret BEĻĢIJU



EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EIROPAS CILVĒKTIESĪBU TIESA

OTRĀ NODAĻA

FERĒ [*FÉRET*] pret BEĻĢIJU¹
(Iesniegums Nr. 15615/07)

SPRIEDUMS

STRASBŪRA

2009.gada 16.jūlijs

GALĪGAIS SPRIEDUMS

10.12.2009.

¹ Neoficiāls tulkojums veikts Sabiedrības integrācijas fonda atbalstītā projekta „**NVO rīcības spējas stiprināšana naida kurināšanas ierobežošanai internetā**” ietvaros, ko īsteno Latvijas Cilvēktiesību centrs kopā ar Latvijas Ebreju draudžu un kopienu padomi. Projekts tiek īstenots Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta 2009.-2014.gada perioda apakšprogrammas „NVO projektu programma” ietvaros. Pārpublicējot un citējot atsauce uz Latvijas Cilvēktiesību centru ir obligāta.

Šajā spriedumā var tikt veikti redakcionāli labojumi.

Lietā „Ferē [*Féret*] pret Beļģiju”

Eiropas Cilvēktiesību tiesa (otrā nodaļa) palātas sēdē šādā sastāvā:
Irenu Kabrals Bareto [*Ireneu Cabral Barreto*], priekšsēdētājs,
Francuāza Tulkens [*Françoise Tulkens*],
Vladimiro Zagrebelskis [*Vladimiro Zagrebelsky*],
Danute Jočiene [*Danutė Jočienė*],
Dragoļubs Popovics [*Dragoljub Popović*],
Andras Sajo [*András Sajó*],
Nona Cocorija [*Nona Tsotsoria*], tiesneši,
un Francuāza Elens–Pasosa [*Françoise Elens-Passos*], nodaļas sekretāra
palīgs,

pēc apspriešanās slēgtā sēdē 2009.gada 16.jūnijā,
pasludina šo spriedumu, kas pieņemts šajā datumā.

TIESVEDĪBA

1. Lietas pamatā ir iesniegums (Nr. 15615/07), kas iesniegts pret Beļģijas Karalisti un ar kuru šis valsts pilsonis, Daniēls Ferē [*Daniel Féret*] („iesniedzējs”), vērsās Tiesā 2007.gada 29.martā saskaņā ar Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas („Konvencija”) 34.pantu.

2. Iesniedzēju pārstāvēja K. Magnē [*X. Magnée*], Briselē praktizējošs advokāts. Beļģijas valdību („valdība”) pārstāvēja tās pārstāvis, Daniēls Florē [*Daniel Flore*], Valsts federālā tieslietu dienesta [*Service public fédéral de la Justice*] ģenerāldirektors, bet vēlāk – pārstāvis Marks Tiseberts [*Marc Tysebaert*].

3. Iesniedzējs, cita starpā, apgalvoja, ka ir pārkāptas ar Konvencijas 10.pantu aizsargātās tiesības uz vārda brīvību.

4. 2008.gada 25.septembrī otrās nodaļas priekšsēdētājs nosūtīja lietu valdībai komentāru sniegšanai. Atbilstoši Konvencijas 29.panta 3.punktam viņš papildus nolēma, ka palāta vienlaikus izlems par lietas pieņemamību izskatīšanai un lietas izskatīšanu pēc būtības.

FAKTI

I. LIETAS APSTĀKĻI

5. Iesniedzējs ir dzimis 1944.gadā un dzīvo Briselē.

6. Iesniedzējs ir medicīnas zinātņu doktors un politiskās partijas „Nacionālā Fronte” [*„Front National - Nationaal Front”*] priekšsēdētājs. Viņš ir šīs partijas izdevumu galvenais redaktors un attiecīgās tīmekļa vietnes īpašnieks. Brīdī, kad prokuratūra lūdza atcelt iesniedzēja deputāta imunitāti, viņš bija Beļģijas Pārstāvju palātas loceklis.

A. Skrejlapas, kuras bija par pamatu kriminālprocesa uzsākšanai

7. Laika posmā no 1999.gada jūlija līdz 2001.gada oktobrim iepriekšminētās partijas īstenotā kampaņa devusi pamatu vairākām sūdzībām par kūdīšanu uz naidu, diskrimināciju un vardarbību rases, ādas krāsas vai nacionālās vai etniskās izcelsmes dēļ. Sūdzības bija pamatotas ar 1981.gada 30.jūlija likuma normām, kas atzīst par krimināli sodāmu noteiktu rīcību, kas ir izdarīta ar rasistisku vai ksenofobisku motivāciju.

8. Par vairāku sūdzību pamatu, kuras iedzīvotāji iesniedza policijai Ajuvēlā (*Aywaille*), Malmedijā (*Malmedy*) un Ljēžā (*Liège*), kļuva skrejlapa ar nosaukumu „Neiesaistieties attiecībās ar svešiniekiem” . Skrejlapa īpaši propagandēja idejas piešķirt prioritāti nodarbinātībā beļģiem un eiropiešiem, repatriēt imigrantus, piemērot nacionālās un Eiropas priekšrocības principu, pārveidot politisko bēgļu mājokļus par beļģu bezpajumtnieku patversmēm, izveidot nošķirtus sociālā nodrošinājuma fondus imigrantiem, pārtraukt „pseido-integrācijas politiku” un likvidēt „sūkni”, kas saucas „sociālo drošību visiem”.

9. Tāpat par vairāku sūdzību pamatu, kuras karaļa prokuroram iesniedza Centrs par iespēju vienlīdzību un rasisma apkarošanu (*le Centre pour l'égalité des chances et la lutte contre le racisme*) („Centrs”), kļuva cita skrejlapa ar nosaukumu „Nacionālās Frontes programma”. Programmā tika atbalstīta imigrantu repatriācija un noteikts, ka tā „iebilst pret Beļģijas islamizāciju”, „vēlas pārtraukt pseido-integrācijas politiku”, „sūtīt atpakaļ neeiropiešus-bezdarbniekus”, „nodrošināt beļģiem un eiropiešiem prioritāti sociālās palīdzības saņemšanas jomā”, „pārtraukt barot apvienības, kas darbojas sociokultūras jomā un atbalsta imigrantu integrāciju”, „nodrošināt tiesības uz patvērumu Eiropas valstu izcelsmes personām, pret kurām ir uzsākta patiesa vajāšana politisku iemeslu dēļ” un „uztvert nelegālo imigrantu izraidīšanu kā vienkāršu likuma piemērošanu”. Turklāt programmā tika mudināts pieņemt stingrāku nekustamā īpašuma tiesību normatīvo regulējumu Beļģijā, liegt neeiropiešu ģimenēm apmesties uz ilglaicīgu dzīvi valstī un izveidot geto etniskajām minoritātēm, kā arī „glābt mūsu tautu no draudiem, ko rada islāma iekarotājs”.

10. 2000.gada 29.jūnijā Centrs iesniedza sūdzību pret iesniedzēju kā skrejlapas „Palmēru iela [*Rue des Palmiers*] – bēgļu centrs sagandē iedzīvotāju dzīvi” galveno redaktoru. Skrejlapā tika norādīts :

„Pēc Rendo [*Rendeux*] un Riksensartas [*Rixensart*], šeit, Voluvē-Sentpjērā [*Woluwe-Saint-Pierre*], radušās bažas par bēgļu centriem. Palmēru iela [*Rue des Palmiers*] vairākus mēnešus cieš no šāda centra klātbūtnes, kas ļoti traucē iedzīvotājiem, proti, izraisot īpašuma bojājumus, troksni, atkritumus, reizēm vardarbīgus strīdus.

SPRIEDUMS LIETĀ FERĒ [FÉRET] pret BEĻĢIJU

PRL pašvaldības policija ir bezspēcīga un drošības atjaunošanu nopietni apdraud regulāra jaunu bēgļu ieplūde, un valdības vairākums PS-SP-PRL-FDF KC-RTL-TVI-VLD-Ecolo-AGALEV glēvulīgi atstāja komūnu drūma likteņa varā.

Tikmēr ECOLO pauž sašutumu par nelikumīgi uzturošos čigānu atgriešanu valstī un PS, PSC, PRL, FDF, MCC, ECOLO un AGALEV parlamentāriešu ceļojumu uz Slovākiju, lai nodrošinātu minēto čigānu labsajūtu. Čigānu liktenis acīmredzami rūp viņiem daudz vairāk kā viņu tautiešu liktenis!”

11. 2001.gada maijā un jūnijā par vairāku sūdzību pamatu, ko iesniedza gan indivīdi, gan Kustība pret rasismu, antisemitismu un ksenofobiju, kļuva jaunas skrejlapas izplatīšana ar nosaukumu „Loreta-Marokā, vectēvs-Beļģijā” .

12. Uz skrejlapas ir attēlots L.O., tajā laikā ministrs nodarbinātības, darba un vienlīdzīgu iespēju jautājumos, kas izplata Marokas bankas izsniegtās banknotes ar virsrakstu: „PS nodarbojas ar labdarību (...) par jūsu naudu”. Attēlam pretī, otrā zīmējumā ir attēlots pensionārs ar divām banknotēm un monētām rokās, kas pamet pussagruvušu ēku; šim attēlam ir virsraksts: „Pensionāri: valdība par jums nerūpējas”. Skrejpalas aizmugurē bija norādīts:

„Galēji kreiso spēku gūstekņi, liberāļi ir meļi!

Galēji kreisie spēki – ECOLO – nosaka savu imigrācijas politiku. No visām pasaules valstīm tieši Beļģija nodrošina vienkāršāko un ātrāko naturalizāciju . Imigranti bez personu apliecinošiem dokumentiem ir nelegāli, tādēļ likumpārkāpēji tiek masveidā legalizēti. Pretēji tam, ko apgalvoja PRL iekšlietu ministrs, tas noveda burtiski pie patvēruma meklētāju skaita eksplozīva pieauguma – 42,000 tikai 2000.gadā.

No visiem franču deputātiem tikai Daniēls Ferē – FN – balsoja pret!

Sociālisti ir krāpnieki.

[L.O.], sociālistu ministrs nodarbinātības jautājumos, nevis trešās pasaules valstu palīdzības ministrs, vizītes laikā Marokā bezkaunīgi sadala mūsu naudu, jo, it kā nepietiek ar to, ka mūsu CPAS ir novārdzināta ar politisko bēgļu pieplūdumu.

Mūsu valsts vadītāji ir zagļi.

(...)”.

13. Šim tekstam sekoja pieteikuma veidlapa dalībai Nacionālajā Frontē ar iesniedzēja fotogrāfiju un partijas saukli: „Beļģi un eiropieši vispirms!”

14. 2001.gada 5.jūlijā bezmaksas nedēļas laikraksta *Park Mail* izdevējs iesniedza civilprasību pret iesniedzēju par 1981.gada 30.jūlija likuma normās paredzētā pārkāpuma izdarīšanu. Šī civilprasība tika iesniegta pēc sūdzības, kuru pats izdevējs bija iesniedzis 2001.gada 25.jūnijā, pamatojoties uz to, ka katrā žurnāla kopijā bez viņa zināšanas un pret viņa gribu bija ievietotas Nacionālās Frontes skrejlapas. Sūdzība tika atzīta par nepieņemamu izskatīšanai, ņemot vērā deputāta imunitāti, ko baudīja iesniedzējs. Izdevējs vēlāk iesūdzēja iesniedzēju civiltiesiskā kārtā, un 2002.gada 25.jūnijā civiltiesā pasludināja spriedumu par labu izdevējam, piespriežot iesniedzējam izmaksāt izdevējam atlīdzību viena eiro apmērā par *Park Mail* laikrakstam nodarīto morālo kaitējumu, un publicēt spriedumu uz iesniedzēja rēķina laikraksta sākumlapā, kā arī *Le Soir* ikdienas laikrakstā.

15. 2001.gada oktobrī tika iesniegta jauna sūdzība par plakātu ar nosaukumu „Tas ir kuskusa klans”, uz kura bija attēlota sieviete apsegā un vīrietis ar turbānu galvā. Pāris tur paziņojumu ar uzrakstu: „Korāns saka: nogaliniet neticīgos, uzrīkojot lielu asinspirti.” Apakšā ar sarkaniem burtiem tika rakstīts: „FN saka NĒ!”

SPRIEDUMS LIETĀ FERĒ [FÉRET] pret BEĻĢIJU

16. 2001.gada novembrī par pamatu sūdzību iesniegšanai tiesībsargājošās iestādēs Lesinā (*Lessines*) un Briselē kļuva skrejlapa ar nosaukumu “Kurš pievīla strādniekus?”. Uz skrejlapas bija izvietots zīmējums, kurā divi indivīdi, kuri ir apsegti ar kapuci, ber maisā aptieku un banku. Zīmējumam bija šāds virsraksts: „rasistisks zīmējums” un zem tā bija rakstīts „necieņa pret tiesībām uz dažādību”.

17. 2002.gada 5.februārī Cilvēktiesību Līga iesniedza sūdzību par šo pašu plakātu, kurš tika pārtaisīts par skrejlapu, bet ar šādu papildu uzrakstu: „Uzbrukumi ASV: tas ir kuskusa klans”. Tajā pašā sūdzībā Cilvēktiesību Līga minēja arī citas skrejlapas: skrejlapu „Loreta-Marokā”, skrejlapu „Kurš pievīla strādniekus?” un skrejlapu „Bīstamais 2001.gads”; skrejlapas tika uztaisītas kā *Gauloises* cigarešu paciņa ar uzrakstu „brūnie mēri”, kam apkārt bija attēloti pāris mežoni ar apsietām gurnu jostām, kauliem degunā, un tam apkārt esošo uzrakstu „melns internacionāls”.

18. 2002.gada 19.februārī iesniedzējs sniedza paskaidrojumus policijai attiecībā uz šīm sūdzībām.

B. Iesniedzēja deputāta imunitātes atcelšanas kārtība

19. Vairākas sūdzības par dažādām skrejlapām un Nacionālās Frontes programmu tika apvienotas vienā lietā. 2002.gada 6.jūnijā karaļa prokurors Briselē vērsa Briseles apelācijas tiesas ģenerālprokurora uzmanību uz ziņojumu, kurā bija izteikts lūgums atcelt iesniedzēja deputāta imunitāti, lai uzsāktu pret viņu kriminālprocesu.

20. 2002.gada 13.jūnijā ģenerālprokurors iesniedza šo lūgumu Pārstāvju palātas priekšsēdētājam. Tajā, it īpaši, bija teikts šādi:

„Mans birojs konstatē, ka Ferē kungs:

- apzināti manipulē ar ksenofobiskām jūtām, kas piemīt daļai iedzīvotāju, kas jūtas dezorientēti sabiedrībā krīzes laikos, it īpaši tādēļ, lai izceltu sevi citu ievēlētu amatpersonu vidū;
 - uzstājīgi publiski izplata paziņojumus, kas pazemo un izsmej kopienu, šajā gadījumā ārzemniekus-neeirobiešus, nepamatoti un sistemātiski pārmetot viņiem antisociālu uzvedību, kā arī nodomu par neatļautas vai noziedzīgas darbības izdarīšanu, vai attēlojot viņus bez izņēmuma kā nākamos noziedzniekus vai pabalstu saņēmējus, ar nolūku veicināt sociālo un politisko tiesību liegšanu neeiropiešiem (...);
 - papildina Nacionālās Frontes izdevumus ar apzināti pazemojošām karikatūrām, it īpaši, kas ir vērstas pret Āfrikas vai nosacīti musulmaņu valstu izcelsmes personām;
 - uzdrošinās kūdit atņemt ārzemniekiem viņiem piederošās pilsoniskās tiesības, tajā skaitā, likt šķēršļus pieejai nekustamajam īpašumam;
- (...)

1. Atbilstoši Beļģijas starptautiskajām saistībām efektīva rasisma izpausmju izmeklēšana nav tikai tiesības, bet arī pienākums.

(...)

2. Fakti, kas ir minēti šajā ziņojumā pamato kriminālprocesa uzsākšanu pret Daniēlu Ferē kungu par 1981.gada 30.jūlija likuma 1.panta 2. un 4.punktā un 3.pantā paredzētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem (...). Šie fakti skar diskriminējošu viedokļu publicēšanu, ko Ferē kungs ir veicis ārpus deputāta amata pienākumu pildīšanas.

3. Lietas materiāli dod pamatu izsaukt iesniedzēju uz nopratināšanu.

(...)”

SPRIEDUMS LIETĀ FERĒ [FÉRET] pret BEIĢIJU

21. 2002.gada 20.jūnijā Pārštāvju palātas plenārā asambleja iesniedza ziņojumu procesuālajai komisijai, kas izskatīja ziņojumu 2002.gada 26.jūnija un 3., 9., 10., 15. un 16.jūlija sēžu laikā.

22. Iesniedzējs tika uzklauts 2002.gada 3.jūlijā. Viņš apstrīdēja prokurora lūguma tiesiskumu, kā arī to, kad tas tika iesniegts, apgalvojot, ka viņš tika apsūdzēts par viedokļa paušanu, pildot deputāta amata pienākumus, un tādēļ viņu aizsargā deputāta imunitāte.

23. Attiecībā uz pēdējo iesniedzēja argumentu procesuālā komisija precizēja, ka deputāts ir neaizskarams tikpat, ciktāl tas, ko viņš dara, ietilpst parlamenta deputāta amata pienākumu pildīšanas ietvaros un uzskatīja, ka šajā gadījumā iesniedzējs ir paudis viedokļus, nepildot deputāta amata pilnvaras. Atsaucoties uz 1981.gada 30.jūlija likumu, Konvenciju un Tiesas judikatūru, procesuālā komisija apstiprināja, ka vārda brīvība, tostarp parlamenta deputātu vārda brīvība, ir pakļauta ierobežojumiem. Pēc būtības komisija secināja šādi:

“Kā karaļa prokurors jau norāda ziņojumā, komisijas locekļi uzskata, ka fakti ir jāvērtē kopumā. Šī pieeja ļauj *prima facie* secināt, ka lietas pamatā nav izdomāta, nelikumīga, patvaļīgi iegūta vai nesaistīta informācija.

Kas attiecas uz politisko aspektu, komisijas locekļi apstiprina, ka fakti ir reāli, ka par tiem ir zināma interese un tie nav tikai un vienīgi politiski.”

24. Iesniedzēja deputāta imunitātes atcelšana tika izņemta ar piecām balsīm pret divām.

C. Tiesvedība kriminālprocesā

25. 2002.gada 14.novembrī prokurors izsauca iesniedzēju (kā arī viņa palīgu un bezpeļņas apvienību „Nacionālā Fronte”) dalībai pirmās instances tiesas sēdē šādu apsūdzību kontekstā:

A1. Kūdīja uz diskrimināciju, segregāciju, naidu vai vardarbību pret grupu, kopienu vai tās locekļiem rases, ādas krāsas, nacionālās vai etniskās izcelsmes dēļ (...)

A2. Laika posmā no 2000.gada 1.februāra līdz 2001.gada 14.oktobrim izplatīja skrejlapu ar nosaukumu „Palmēru iela – bēgļu centrs sagandē iedzīvotāju dzīvi” (...);

A3. Vairākkārt publiski izplatīja 450 000 skrejlapas „Loreta-Marokā, vectēvs-Beļģijā” eksemplārus, skrejlapu ar Beļģijas ministra karikatūru, kurš Marokā izdala Beļģijas pensionāriem piederošo naudu un ar aizmugurē ievietotiem vairākiem izteikumu sajukumiem par „imigrantiem bez personu apliecinošiem dokumentiem”, „noziedzniekiem”, „tiem, kas rada nedrošības sajūtas”, „politiskiem bēgļiem”, kuru dēļ „mūsu sociālā nodrošinājuma sistēma ir novārdzināta un kūda uz diskrimināciju pret neeiropiešiem” (...);

A4. 1999.gada jūnija vēlēšanu laikā publiski izplatīja Nacionālās Frontes programmas pilno versiju, un tā bija pieejama Nacionālās Frontes tīmekļa vietnē līdz 2001.gada 14.oktobrim. Šīs programmas priekšplānā, īpaši, tika izvirzīti šādi elementi:

(...)

SPRIEDUMS LIETĀ FERĒ [FÉRET] pret BEĻĢIJU

- nodrošināt beļģiem un eiropiešiem prioritāti sociālās palīdzības saņemšanas jomā;

(...)

- Beļģijas pilsonības piešķiršana laulības ceļā vairs nav iespējama;
- stingrāk regulēt Beļģijā esošā nekustamā īpašuma pieejamību. Šis režīms, kas balstās uz Šveices likumu, liegs neeiropiešu ģimenēm apmesties uz ilglaicīgu dzīvi valstī un izveidot etniskos geto mūsu teritorijā. Jāglābj mūsu tautieši no draudiem, ko rada islāma iekarotājs;
- valstij ir jāpārtauc barot apvienības, kas darbojas sociokultūras jomā un atbalsta imigrantu integrāciju;
- tiesības uz patvērumu jānodrošina tikai ierobežotam personu skaitam; Eiropas izcelsmes personām, pret kurām ir uzsākta patiesa vajāšana politisku iemeslu dēļ;
- ierobežot pieejamību bezmaksas sociālajai palīdzībai ārzemniekiem no ārpus Eiropas Savienības dalībvalstīm un atcelt ģimenes pabalstus bērniem, kas dzīvo izcelsmes valstī;
- uztvert (nelegālo imigrantu) izraidīšanu kā vienkāršu likuma piemērošanu (...).

A5. a. Publiski izplatīja plakātus ar šādu tekstu:

* „Bīstamais 2001.gads - brūnie mēri” (*Gauloises* cigarešu paciņas zīmējums);

* „Melnais internacionāls” (vīrietis un sievietē atveidoti ar melnajām gurnu jostām un kauliem degunā);

* „Uzbrukumi ASV: tas ir kuskusa klans”. (...)

B. Publiski sludināja savu nolūku veikt ar diskrimināciju, naidu, vardarbību vai segregāciju saistītas darbības pret grupu, kopienu vai tās locekļiem rases, ādas krāsas, nacionālās vai etniskās izcelsmes dēļ. Šajā gadījumā, it īpaši:

(...)

B4. Uz 1999.gada jūnija vēlēšanām publiski izplatīja Nacionālās Frontes programmas pilno versiju, kura bija pieejama tīmekļa vietnē līdz 2001.gada 14.oktobrim (...).

B5. Publiski izplatīja iepriekšminētās karikatūras, kuras bija pieejamas tīmekļa vietnē.

C. Biedrības vai apvienības, kuras darbība ir saistīta ar diskrimināciju vai segregāciju, šajā gadījumā apvienības “Nacionālā Fronte” dalībnieks.”

26. Iesniedzējs tika saukts pie kriminālatbildības kā apstrīdēto skrejlapu autors, šo skrejlapu galvenais redaktors un tīmekļa vietnes īpašnieks, kurā bija ievietotas dažas no skrejlapām.

27. 2003.gada 4.jūnijā Briseles pirmās instances tiesa atteicās apturēt tiesvedību lietā, pamatojoties uz to, ka tiesas process attiecībā uz iesniedzēja iesniegto lūgumu par sodāmības dzēšanu vēl turpinās. Tiesa atzina savu kompetenci lietā, bet, pirms lietas izspriešanas pēc būtības, nolēma atkārtoti uzsākt tiesas debates, lai procesa dalībnieki izteiktu savus argumentus attiecībā uz ievēlētu politiķu tiesību uz vārda brīvības ierobežojumiem un to īstenošanas šķēršļiem; tā ņēma vērā Cilvēktiesību tiesas judikatūru, it īpaši, spriedumu, kas

tika pasludināts 2001.gada 27.februārī lietā *Jérusalem pret Austriju* saistībā ar A4. un B4. apsūdzības punktos aprakstītajiem faktiem. Rezultātā pirmās instances tiesa pārcēla lietas izskatīšanu uz 2003.gada 1.septembri.

28. 2003.gada 18.jūnijā iesniedzējs iesniedza apelācijas sūdzību Briseles apelācijas instances tiesā par spriedumu „tikai daļā, kas attiecas uz pirmās instances tiesas kompetenci”. 2003.gada 19.jūnijā arī prokuratūras iestādes iesniedza sūdzību. Prokuratūras iestādes lūdza apelācijas instances tiesai grozīt tiesas lēmumu par tiesas debašu atkārtotu uzsākšanu un aicināja izskatīt lietu pēc būtības, neatgriežot to pirmās instances tiesai. 2003.gada 4.novembrī apelācijas instances tiesa atzina par pieņemamu izskatīšanai tikai prokurora sūdzību. 2004.gada 10.martā kasācijas instances tiesa noraidīja iesniedzēja apelācijas sūdzību par apelācijas instances tiesas spriedumu.

29. 2004.gada 13.jūnijā iesniedzējs tika ievēlēts, pirmkārt, Briseles galvaspilsētas reģiona padomē, un, otrkārt, Franču kopienas parlamentā. Tādējādi divos jaunajos amatos iesniedzējam tika nodrošināta deputāta imunitāte.

30. 2004.gada 23.jūnijā, turpinot esošo tiesvedību, prokurors iesniedza rakstiskus prasījumus. Nacionālā Fronte apstrīdēja faktu, ka civilprasītāji, kas piedalījās pirmā tiesneša vadītajā tiesvedības procesā, proti, Centrs par iespēju vienlīdzību un rasisma apkarošanu, Cilvēktiesību Līga un Kustība pret rasismu, antisemitismu un ksenofobiju, varētu būt klāt apelācijas tiesvedības procesā, jo tie nebija iesnieguši apelācijas sūdzību par 2003.gada 4.jūnija pirmās instances tiesas spriedumu.

31. 2004.gada 29.jūnijā iesniedzējs nodeva zvērestu Briseles galvaspilsētas reģiona padomē.

32. Tādējādi 2004.gada 30.jūnijā civilprasītāji iesniedza pretprasību apelācijas instances tiesā ar tādu pašu prasījumu, ko bija sniegušas valsts institūcijas. 2004.gada 17.augustā apelācijas instances tiesa atzina pretprasību par pieņemamu izskatīšanai, nospriežot, ka civilprasītāji nevar tikt izslēgti no tiesas debatēm apelācijas tiesvedības procesā. Nacionālā Fronte iesniedza kasācijas sūdzību par šo lēmumu, bet 2004.gada 22.decembrī tā tika noraidīta.

33. 2006.gada 20.februārī Briseles apelācijas instances tiesa uzsāka tiesvedības procesu *ab ovo*. Tiesas sastāvs bija atšķirīgs no tā, kas izskatīja lietu 2003.gada 4.novembra un 2004.gada 7.augusta sēdēs. Tiesas debates turpinājās 2006.gada 21.februārī un 2006.gada 7.martā.

34. Ar 2006.gada 18.aprīļa spriedumu Briseles apelācijas instances tiesa sodīja iesniedzēju ar piespiedu darbu uz 250 stundām ārzemnieku integrācijas sektorā vai brīvības atņemšanu uz desmit mēnešiem. Tiesa liedza iesniedzējam tiesības kandidēt vēlēšanās uz 10 gadiem. Visbeidzot, tiesa piespieda iesniedzējam izmaksāt provizorisku summu 1 EUR apmērā katram civilprasītājam un atlika lēmuma pieņemšanu par pārējo prasījuma daļu.

35. Apelācijas instances tiesa noteica šādi:

„Lai noteiktu piemērojamo sodu (...), tiesa ņem vērā apstākļus, ka tā nav identificējusi kuldīšanu uz vardarbību, uz kuru tieši norāda apsūdzības punktos minētie dokumenti (...), ka rīcība, kas kūda uz diskrimināciju, segregāciju un šādu aktu izdarīšanu, nerada nopietnu apdraudējumu demokrātiskām vērtībām, kas būtu bijis bargi jāsoda (...).”

36. Pēc būtības apelācijas instances tiesa konstatēja, ka pret iesniedzēju izvirzītās apsūdzības pamatā esošie fakti neattiecas uz viņa pašreizējo vai bijušo parlamentāro darbību; tādējādi Konstitūcijas 58.pants (kas paredz, ka federālo palātu locekļi nevar tikt saukti pie kriminālatbildības par izteikumiem un balsojumiem, pildot savas funkcijas), nav piemērojams. Turpmāk apelācijas instances tiesa atsaucās uz Cilvēktiesību tiesas judikatūru par Konvencijas 10. un 11. pantu (it īpaši, lieta *Gündüz pret Turciju*, iesniegums Nr. 35071/97, 2003.gada 4.decembrī) un uzsvēra, ka 1981.gada 30. jūlija likums, paredzot sodu par rīcību, kas ir izdarīta ar rasistisku vai ksenofobisku motivāciju, nosaka nepieciešamos pasākumus personas reputācijas vai citu personu tiesību un brīvību aizsargāšanai, kas demokrātiskā sabiedrībā ir leģitīms mērķis tiesību uz vārda brīvību, biedrošanās un pulcēšanas brīvību ierobežošanai.

37. Turklāt apelācijas instances tiesa uzskatīja, ka apsūdzības punktos aprakstītie dokumenti ietver informāciju, kas skaidri, lai gan dažkārt netieši, kūdīja ja ne uz vardarbību, tad vismaz uz diskrimināciju, segregāciju vai naidu pret grupu, kopienu vai tās locekļiem rases, ādas krāsas, nacionālās vai etniskās izcelsmes dēļ un demonstrēja autoru gribu veikt ar diskrimināciju, segregāciju vai naidu saistītas darbības. Šajā sakarā apelācijas instances tiesa atsaucās uz 1981.gada 30.jūlija likuma 1.pantu un „naida” definīciju, kas ir sniegta Eiropas Padomes Ministru komitejas 1997.gada 30.oktobra Rekomendācijas Nr. R(97)20 pielikumā. Apelācijas instances tiesa definēja terminu „nails”, ietverot tajā neiecietību, kas ir izteikta kā „agresīvs nacionālisms un etnocentrisms, diskriminācija un naidīgums pret minoritātēm, migrantiem un ārvalstniekiem”.

38. It īpaši, attiecībā uz skrejlapu ar nosaukumu “Neiesaistieties attiecībās ar svešiniekiem”, apelācijas instances tiesa norādīja, ka liela daļa tās satura pietiekami demonstratīvi atveidoja diskriminējošu un segregējošu rakstura priekšlikumus. Attiecībā uz skrejlapu ar nosaukumu „Palmēru iela – bēgļu centrs sagandē iedzīvotāju dzīvi” tiesa uzsvēra, ka vispārīgi paziņojumi bez pamatojuma par to iemesliem un sekām, kas rada iracionālus sajukumus, kūdīja uz naidu pret bēgļiem, obligāti ārzemniekiem, un norādīja uz tās autoru gribu veikt ar diskrimināciju, segregāciju vai naidu saistītās darbības. Ar šo skrejlapas saņēmēji tika aicināti lūgt šī centra slēgšanu. Attiecībā uz skrejlapu ar nosaukumu “Laureta-Marokā, vectēvs-Beļģijā” tiesa uzskatīja, ka tā kūdīja uz diskrimināciju un demonstrēja autoru gatavību veikt šādas darbības. Tāpat tā konstatēja, ka daži fragmenti no „Nacionālās Frontes 1999.gada jūnija vēlēšanu programmas”, kas tika pieminēti arī nopratināšanas laikā, ir pietiekams apliecinājums šīs programmas diskriminējošam un segregējošam raksturam. Attiecībā uz skrejlapu un plakātu ar nosaukumu „Uzbrukumi ASV: tas ir kuskusa klans” tiesa nosprieda, ka pats attēls kopumā, kas pielīdzināja visus musulmaņus teroristiem, ir kūdīšana uz naidu pret visiem minētās grupas locekļiem, bez izņēmuma, un atspoguļo to autoru gribu veikt ar diskrimināciju, segregāciju vai naidu saistītās darbības. Visbeidzot, apelācijas instances tiesa uzskatīja, ka skrejlapa un plakāts ar nosaukumu „Bīstamais 2001.gads” nav uzskatāma par rīcību, kas ir aizliegta ar 1981.gada 30.jūlija likumu, un saturēja Nacionālās Frontes pašizsmiekla iezīmes.

39. Iesniedzējs iesniedza kasācijas sūdzību. Savā 2006.gada 19.jūlija sūdzībā viņš izvirzīja trīs pamatojumus par Konstitūcijas 58. un 59.panta (deputāta imunitāte) pārkāpumu, Konstitūcijas 150.panta (tiesvedības process,

SPRIEDUMS LIETĀ FERĒ [FÉRET] pret BEĻĢIJU

pēc iesniedzēja domām, bija politisks, tādēļ tam būtu bijis jābūt izspriestam zvērināto tiesas priekšā) pārkāpumu un Konvencijas 6., 9., 10. un 11.panta pārkāpumu.

40. 2006.gada 4.oktobrī kasācijas instances tiesa noraidīja kasācijas sūdzību. Pirmkārt, tā nosprieda, ka kopienas un reģiona parlamentiem, kuros iesniedzējs tika ievēlēts, nebija tiesības vērsties ar pieteikumu pirmās instances tiesā, jo apsūdzības pret iesniedzēju bija likumiski izvirzītas pirms viņš kļuva par abu parlamentu locekli. Otrkārt, tā norādīja, ka apstrīdētajā spriedumā, kurā tika konstatēts, ka noziedzīgie nodarījumi nebija ne ar savu mērķi, ne ar savām sekām ietekmējuši politisko institūciju pastāvēšanu, organizāciju un funkcionēšanu, bija pamatoti minēti, ka šis nodarījums nebija politisks, un krimināltiesa bija kompetenta šo lietu izspriest. Treškārt, tā konstatēja, ka iesniedzējs nav norādījis, kādā veidā apelācijas tiesas tiesneši bija pārkāpuši Konvencijas 11.pantu, un tādēļ šis pamatojums nebija pieņemams tā nenoteiktības dēļ. Attiecībā uz pamatojumu par 10.pantu, kasācijas instances tiesa nosprieda šādi:

„ (...) kūdīšana uz diskrimināciju, naidu vai vardarbību pret grupu, kopienas vai tās locekļiem rases, ādas krāsas, nacionālās vai etniskās izcelsmes dēļ nerada tiesību uz vārda brīvību ierobežojumu, kas ir pretrunā Konvencijas 10.pantam (...).

Tā kā viņš apgalvo pretējo, prasījumam trūkst juridiska pamata.

Prasītājs iesniedza paskaidrojumus, apgalvojot, ka, aicinot uz atšķirīgu attieksmi pret ārzemniekiem, katrā atsevišķā gadījumā viņš nav “obligāti” veicis sodāmas diskriminējošas darbības.

Ņemot vērā šos secinājumus, spriedumā tika noteikts, ka 1981.gada 30.jūlija likums attiecībā uz diskrimināciju paredz sodu par jebkuru atšķirību, izņēmumu, ierobežojumu vai priekšrocību, kuru mērķis vai sekas ir iznīcināt, apdraudēt vai ierobežot cilvēktiesību un pamatbrīvību ievērošanu vai īstenošanu uz vienlīdzības pamatiem politiskajā, ekonomiskajā, sociālajā, kultūras vai jebkurā citā sabiedrības dzīves jomā.”

41. Visbeidzot kasācijas instances tiesa precizēja, ka apstrīdētajā spriedumā minētās runas un attēli, kurus bija patstāvīgi izvērtējuši apelācijas instances tiesas tiesneši, ir uzskatāmi par kūdīšanu uz diskrimināciju un naidu. Tiesa secināja, ka apelācijas instances tiesas tiesneši pienācīgi pamatoja savu nolēmumu.

II. NACIONĀLIE TIESĪBU AKTI

42. 1981.gada 30.jūlija likuma normas, kas bija spēkā faktu norises brīdī un kas paredz sodu par rīcību, kas ir izdarīta ar rasistisku vai ksenofobisku motivāciju, noteica šādi:

1.pants

„Šajā likumā par diskrimināciju sauc jebkuru atšķirību, izņēmumu, ierobežojumu vai priekšrocību, kuru mērķis vai sekas ir vai varētu būt iznīcināt, apdraudēt vai ierobežot cilvēktiesību un pamatbrīvību ievērošanu vai īstenošanu uz vienlīdzības pamatiem politiskajā, ekonomiskajā, sociālajā, kultūras vai kādā citā sociālās dzīves jomā.

SPRIEDUMS LIETĀ FERĒ [*FÉRET*] pret BEIĢIJU

(...)

Soda ar brīvības atņemšanu no viena mēneša līdz vienam gadam un naudas sodu no 50 līdz 1000 frankiem, vai ar vienu no iepriekšminētajiem sodiem:

(...)

2. pastāvēt Kriminālkodeksa 444.panta apstākļiem, ikvienu, kas kūda uz diskrimināciju, segregāciju, naidu vai vardarbību pret grupu, kopienu vai tās locekļiem rases, ādas krāsas, vai nacionālās vai etniskās izcelsmes dēļ;”

5bis.pants

„Šī likuma 1., 2., 2bis., 3. un 4.pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu gadījumā tiesājamais papildus var tikt notiesāts par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu atbilstoši Kriminālkodeksa 33.pantam.”

43. Attiecīgie Konstitūcijas panti nosaka šādi:

58.pants

„Neviens vienas vai otras palātas loceklis nevar tikt saukts pie krimināltbildības vai pakļauts izmeklēšanai par izteikumiem vai balsojumiem, pildot savas amata pilnvaras.”

59.pants

„Izņemot gadījumus, kad personu aiztur noziedzīga nodarījuma izdarīšanas brīdī, neviens vienas vai otras palātas loceklis parlamentārās sesijas laikā piespiedu kārtā nevar tikt nodots vai saukts tiesas vai tribunāla priekšā, vai aizturēts, ja vien to nav atļāvusi palāta.

(...)”

120.pants

„Visiem [Kopienas vai reģiona parlamenta] locekļiem ir nodrošināta deputāta imunitāte atbilstoši 58. un 59.pantam.”

150.pants

„Zvērināto tiesa tiek sasaukta krimināllietu, politisku lietu un lietu, kas saistītas ar masu medijiem, izskatīšanai [izņemot ar masu medijiem saistītus noziedzīgus nodarījumus, kas izdarīti ar rasistisku vai ksenofobisku motivāciju].”

III. STARPTAUTISKIE AKTI UN ZIŅOJUMI

A. Eiropas Padomes Ministru komitejas Rekomendācija Nr. R(97)20

44. Eiropas Padomes Ministru komitejas 1997.gada 30.oktobra Rekomendācijas Nr. R(97)20 pielikums par „naida runu” paredz šādi:

„Piemērošanas joma

Principi, kas ir minēti apakšā, ir piemērojami naida runai, it īpaši, kas ir izplatīta ar masu mediju starpniecību.

SPRIEDUMS LIETĀ FERĒ [FÉRET] pret BEĻĢIJU

Šo principu piemērošanas nolūkiem termins „naida runa” ir izprotams kā tāds, kas aptver visas izteiksmes formas, kas propagandē, kūda, veicina vai attaisno rasistisku naidu, ksenofobiju, antisemitismu vai citas naida formas, kas balstās uz neiecietību, tostarp neiecietību, kas izpaužas kā agresīvs nacionālisms un etnocentrisms, diskriminācija un naidīgums pret minoritātēm, imigrantiem un ārvalstniekiem.
(...)

4.princips

Nacionālajās tiesībās un praksē būtu jāatļauj tiesām ņemt vērā faktus, ka konkrētās naida runas izpausmes var būt tik aizskarošas attiecībā uz personām vai personu grupām, ka tās netiek aizsargātas ar Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 10.panta garantijām, kas ir paredzētas citām izpausmes formām. Šāda situācija var rasties tad, ja naida runa ir vērsta uz Konvencijā garantēto citu personu tiesību un brīvību iznīcināšanu vai plašāku to ierobežošanu, nekā paredzēts šajā aktā.

5.princips

Nacionālajās tiesībās un praksē būtu jāatļauj prokuratūras vai citu institūciju pārstāvjiem, to piešķirto kompetenču ietvaros, veikt izmeklēšanu lietās par naida runu. Šajā sakarā viņiem būtu, it īpaši, pienācīgi jāizvērtē apsūdzētā tiesības uz vārda brīvību tiktāl, ciktāl kriminālsoda piemērošana kopumā rada nopietnu iejaukšanos šīs brīvības īstenošanā. Piemērojot sodus attiecībā uz personām, kas ir notiesātas par naida runas paušanu, tiesām būtu stingri jāievēro samērīguma princips.”

B. Eiropas komisijas pret rasismu un neiecietību (ECRI) ziņojumi, kas attiecas uz Beļģiju

45. Otrajā ziņojumā, kas attiecas uz Beļģiju un kas publicēts 2000.gada 21.martā, ECRI komisija norādīja šādi:

„Rasisma izpausmes politikā

29. ECRI komisija pauž nopietnas bažas par arvien pieaugošo rasistisku un ksenofobisku runu skaitu galēji labējo Beļģijas partiju paustajās runās, kā arī par ievērojamiem pozitīviem rezultātiem, kurus guvušas politiskās partijas, kas izmanto rasisma un ksenofobijas propagandu. Kā minēts iepriekš, imigranti, patvēruma meklētāji un bēgļi ir pirmā šīs propagandas mērķa grupa. Propaganda var ietekmēt vietējo iedzīvotāju negatīva priekšstata veidošanos par šīm Beļģijā dzīvojošām personām un viņu pēcnācējiem. Vispārīgi tiek uzskatīts, ka ārzemnieki, kas nav Eiropas Savienības pilsoņi un kas dzīvo Beļģijā, ir atbildīgi par augstu bezdarba līmeni, slogu sociālā nodrošinājuma sistēmai, kriminogēno situāciju un nedrošības sajūtas rašanos. Šīs idejas bieži vien tiek izplatītas, īpaši izmantojot izteikti rasistiskus materiālus. Turklāt dažādas nacionālistiskās galēji labējās politiskās partijas Beļģijā veicina jau tagad esošo sarežģīto starpkopieni attiecību pasliktināšanos, kā arī rada spriedzes pilnu gaisotni, kas rezultātā var veicināt neiecietības rašanos.

30. ECRI Komisija ir īpaši nobažījiesies par ietekmi, kuru minētās partijas atstāj uz galvenajām politiskajām partijām, kas, baidoties zaudēt balsotāju - lielās iedzīvotāju daļas, kas ir naidīgi noskaņota pret ārzemniekiem - atbalstu, mēģina arvien vairāk norobežoties no idejas par sabiedrību, kas balstās uz tiesiskuma un solidaritātes principiem. Šāda attieksme veicina ierobežojošu (it īpaši attiecībā uz imigrantiem un

SPRIEDUMS LIETĀ FERĒ [*FÉRET*] pret BEĻĢIJU

patvēruma meklētājiem) tiesību aktu pieņemšanu, kas ne vienmēr nodrošina cilvēktiesību ievērošanu.

31. Ņemot vērā galēji labējo politisko partiju stabilās pozīcijas Beļģijā, valsts iestādēm būtu jāuzlabo pasākumi rasisma izpausmju apkarošanai politikā. Šajā kontekstā neseno pieņemtie Beļģijas konstitūcijas grozījumi varētu veidot „soli uz priekšu” pareizajā virzienā tiktāl, ciktāl tie rada pamatu rasistisku un ksenofobisku skrejlapu autoru saukšanai pie atbildības. Kā minēts iepriekš, tiek konstatēts, ka šo bažas raisošo materiālu autori bieži vien ir galēji labējo politisko partiju pārstāvji.”

46. Trešajā ziņojumā, kas publicēts 2004.gada 27.janvārī, ECRI komisija uzsvēra:

„Rasisma un ksenofobijas izpausmes politikā

87. ECRI komisija ir nobažījusies par rasistiskiem un ksenofobiskiem paziņojumiem, kas parādās Beļģijas politikā un par arvien pieaugošajiem pozitīvajiem rezultātiem, kurus gūst partijas, kas izmanto rasistisku un ksenofobisku propagandu. Tāpat bažas raisa *Vlaams Blok* īstenotā nacionālistiskā propaganda, kas rada spriedzes pilnu gaisotni dažādu Beļģijas reģionu un kopienu vidū.

88. Otrajā ziņojumā, kas attiecas uz Beļģiju, ECRI komisija atzīmēja, ka Konstitūcijas 150.panta grozījumi, kas ļauj tiesāt personu par rasistisku un ksenofobisku dokumentu publisku izplatīšanu tiesās, kas izskata krimināllietas, nevis zvērināto tiesās, varētu būt efektīvs līdzeklis cīņai pret politiskajām partijām, kas izmanto rasistisku un ksenofobisku propagandu rakstiskā formātā.

89. Turpretī, ECRI komisijai sastādot tās otro ziņojumu, nav radies priekšstats, ka šī jaunā iespēja tikusi bieži izmantota.

(...)

93. ECRI komisija iesaka valsts iestādēm vērsties ar stingrākiem pasākumiem pret rasisma un ksenofobijas izpausmēm politikā.

94. It īpaši ECRI komisija iesaka Beļģijas valsts iestādēm rīkoties tā, lai noziedzīgu nodarījumu, kuru pamatā ir rasistiski vai ksenofobiski motīvi, izdarītāji, tostarp rasistisku vai ksenofobisku dokumentu izplatītāji, ieskaitot politiskās partijas un ar to saistītās organizācijas, tiktu saukti pie kriminālatbildības.

95. Vienlīdz ECRI komisija iesaka Beļģijas valsts iestādēm nekavējoties pieņemt īstenošanas noteikumus, kas atļautu Valsts padomei lemt par valsts finansējuma apturēšanu politiskajām partijām, kad ir pamats domāt, ka tās pauž atklātu naidīgumu pret cilvēktiesībām un brīvībām, ko garantē Cilvēktiesību un pamatbrīvību konvencija.”

47. Ceturtajā ziņojumā, kas publicēts 2009.gada 26.maijā, ECRI komisija norādīja šādi:

„88. ECRI komisija ar interesi atzīmē, ka, kopš tās pēdējā ziņojuma, ir panākts ievērojams progress attiecībā uz pasākumu ieviešanu un piemērošanu rasistiskas runas apkarošanai politikā.

SPRIEDUMS LIETĀ FERĒ [*FÉRET*] pret BEĻĢIJU

89. Dažiem politiķiem tika piespriesti kriminālsodi par rasistiskas ideoloģijas publisku izplatīšanu. 2006.gadā Nacionālās Frontes (FN) priekšsēdētājs un viņa parlamentārais atašējs tika notiesāti ar piespiedu darbu un naudas sodu par kūdīšanu uz rasu naidu, kas izpaudās kā vēlēšanu programmu skrejlapu izplatīšana un dažu karikatūru attēlošana, kas ir aizliegts ar 1981.gada 30.jūlija likuma 5.pantu, paredzot sodu par rīcību, kas ir izdarīta ar rasistisku un ksenofobisku motivāciju. Piemērojot šī paša likuma 5bis.pantu, FN priekšsēdētājam uz septiņiem gadiem tika liegtas politiskās tiesības. (...)

94. Svarīga ir arī piesardzība tiktal, ciktāl galēji labējās politiskās partijas turpina sludināt rasisma, atisemītisma un ksenofobijas propagandu. Vienlīdz daži galējo politisko partiju līderi un biedri galējā nacionālisma vārdā publiski pauž rasistiskus paziņojumus attiecībā pret kādu citu lingvistisku kopienu. (...)

95. ECRI komisija iesaka Beļģijas valsts iestādēm nekavējoties saukt pie kriminālatbildības personas un pastiprināt pūles ar mērķi apkarot rasismu politiskā runā, piemērojot tam domātus pasākumus, regulāri izvērtējot to efektivitāti un, ja nepieciešams, tos papildinot.”

JURIDISKAIS ASPEKTS

I. PAR IESPĒJAMO KONVENCIJAS 10.PANTA PĀRKĀPUMU

48. Iesniedzējs apgalvo, ka, notiesājot viņu, apelācijas instances tiesa piemēroja pārmērīgus ierobežojumus, kas ir paredzēti 10.panta 2.punktā, kas nodrošina tiesības uz vārda brīvību un nosaka šādi:

„1. Ikvienam ir tiesības brīvi paust savus uzskatus. Šīs tiesības ietver uzskatu brīvību un tiesības netraucēti saņemt un izplatīt informāciju un idejas bez iejaukšanās no sabiedrisko institūciju puses un neatkarīgi no valstu robežām (...)

2. Tā kā šo brīvību īstenošana ir saistīta ar pienākumiem un atbildību, tā var tikt pakļauta tādām formalitātēm, nosacījumiem, ierobežojumiem vai sodiem, kas paredzēti likumā un nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā (...), lai aizsargātu valsts drošību (...) [un] citu personu reputāciju vai tiesības (...).”

A. Par sūdzības pieņemamību

49. Pamatojoties uz Konvencijas 17.pantu, valdība aicina Tiesu atzīt lietu par nepieņemamu izskatīšanai. Vēstījums, kas tika izplatīts ar visiem plakātiem, skrejlapām, bukletiem, karikatūrām un Nacionālās Frontes programmu, ir uzskatāms par rasisma propagandu, jo tas publiski izplata ideju, ka noteiktas vienas vai otras grupas locekļiem nebūtu jāpiešķir vienlīdzīgs statuss sabiedrībā un viņi nav uzskatāmi par cilvēkiem, kas pelnījuši līdzīgu cieņu, pietāti un rūpes kā citi sabiedrības locekļi. Visi dokumenti krimināllietas materiālos satur acīmredzamu, nepamatoti agresīvu un aizvainojošu runu, kas vērsta pret ārzemniekiem vai personām ar ārvalsts izcelsmi; šīs personas ir nosauktas par noziedzniekiem, kas pamatā ir ieinteresēti izmantot priekšrocības, kuras sniedz uzturēšanās Beļģijā. Šī runa ir neizbēgami tāda, kas izraisa sabiedrībā, it īpaši vājākajā sabiedrības daļā, necieņu, vispārēju un beznosacījuma noraidošu attieksmi, un dažiem pat naidu pret ārzemniekiem.

50. Valdība savā argumentācijā atsaucas uz Eiropas Cilvēktiesību komisijas pieņemtajiem lēmumiem lietās *Lawless pret Īriju* un *Glimmerveen un Hagenbeek pret Nīderlandi* (1979.gada 11.oktobris, DR 18), kuras ir uzkrītoši līdzīgas esošajai lietai. Tāpat tā atsaucas uz lietu *Norwood pret Lielbritāniju* ((lēmums), iesniegums Nr. 23131/03, 2004.gada 16.novembris), uzskatot, ka vēstījums, kas tika izplatīts ar šajā lietā apstrīdēto plakātu, norādot uz pastāvošu tiešo saikni starp islāmu un terorismu, un ka cīņa pret pirmo paredz arī cīņu pret otro, bija identisks vēstījumam, kuru iesniedzējs propagandēja savās skrejlapās. Apstākļi, ka šajā lietā apstrīdētās darbības tika veiktas ar mērķi piesaistīt vēlētājus, neļauj secināt, ka lieta ir pieņemama izskatīšanai.

51. Iesniedzējs, no savas puses, atsaucas savā argumentācijā uz 10.pantu un norāda, ka apelācijas instances tiesas spriedums veicināja Konvencijā garantēto tiesību iznīcināšanu, vai vismaz to pārmērīgu ierobežošanu.

52. Tiesa uzskata, ka valdības piestādītie argumenti par Konvencijas 17.pantu un, attiecīgi, par 10.panta piemērošanu, ir cieši saistīti ar iesniedzēja sūdzību būtību 10.panta izpratnē un, it īpaši, ar jautājumu par nepieciešamību demokrātiskā sabiedrībā. Tādējādi Tiesa pievieno pieņemamības jautājumu sūdzību izskatīšanai pēc būtības.

53. Tiesa konstatē, ka sūdzība par 10.pantu nav acīmredzami nepamatota Konvencijas 35.panta 3.punkta izpratnē, un tā nesaredz nekādu citu nepieņemamības pamatu. Tādēļ tā atzīst lietu par pieņemamu izskatīšanai.

B. Par lietas būtību

54. Saskaņā ar valdības teikto, līdzko lieta skar idejas, kas absolūti nav savietojamas ar demokrātiju un cilvēktiesībām, kā tas acīmredzami ir šajā gadījumā, ir nepieciešams uzsākt kriminālprocesu. Ja politiskai runai ir noteikts augsts aizsardzības līmenis, politiķiem būtu jāatturas no izteikumiem, kas var veicināt neiecietību. Atsaucoties uz lietu *Parti communiste unificié de Turquie un citi pret Turciju* (1998.gada 30.janvāris, Spriedumu un lēmumu apkopojums 1998-I) un *Rehaf Partisi (parti de la prospérité) pret Turciju* ([Lielā palāta], iesniegums Nr. 41340/98, 41342/98, 41343/98 un 41344/98, ECT 2003-II), valdība apgalvo, ka politiskā partija un tās līderi, kuru izvirzītā politika ietver rasu diskrimināciju un ir pretrunā vienam vai vairākiem demokrātijas principiem, pat paredzot to iznīcināšanu, nevar tikt aizsargāta ar Konvencijas normām. Vismaz 10.panta 2.punkta piemērošana būtu jāsaista ar Konvencijas 17.pantu. Turklāt būtu ļoti vienkāršoti uzskatīt, kā to dara iesniedzējs, ka viņš tika saukts pie kriminālatbildības par politiskās partijas programmas publisku izplatīšanu.

55. Turklāt valdība apgalvo, ka esošās lietas kontekstam, proti, vēlēšanu skrejlapām, nav nozīmes. Vārda brīvības izpratnē politisko debašu brīvībai nav absolūts raksturs. Diskusijas par dažādiem politiskiem projektiem varētu būt pieprasītas tikai tad, ja šie projekti nav domāti demokrātijas graušanai kā tādai. Kas attiecas uz iesniedzējam piemēroto sodu, valdība ievēro Tiesas izstrādātos kritērijus, proti, Beļģijas tiesa izrādīja atturību kriminālsoda piemērošanā, piespriežot 250 stundu piespiedu darbu ārzemnieku integrācijas sektorā un liedzot iesniedzējam tiesības uz 10 gadiem kandidēt vēlēšanās.

56. Iesniedzējs, no savas puses, apgalvo, ka viņa aizstāvētās politiskās pozīcijas nav uzskatāmas par kūdīšanu uz diskrimināciju, naidu vai vardarbību, bet tikai paredz racionālā un likumīgā veidā atrisināt noteiktus politiskus un sociālus jautājumus. Ar apelācijas instances tiesas spriedumu viņam tika piemēroti pārmērīgi ierobežojumi, kurus paredz 10.panta 2.punkts. Par pierādījumu kalpo fakts, ka Nacionālā Fronte netika aizliegta, tās vēlēšanu kampaņa tika veikta bez tiesas iejaukšanās, un politiskās partijas programma, ar kuru iesniedzējs brīvi rīkojās visas vēlēšanu kampaņas laikā, netraucēja viņa atkārtotai ievēlēšanai. Iesniedzējam, pēc viņa pārliecības, ir tiesības uz atšķirīgu viedokli, kas pieder gan viņam, gan viņa vēlētājiem un kas ļauj viņam paust savu noliedzošo nostāju attiecībā uz asimilāciju un kultūru sajaukšanās procesu. Ievēlētās personas saukšana pie kriminālbildības *a posteriori*, pamatojoties tikai uz vēlēšanu kampaņas programmu, liedza pieņemt, ka noteiktie ierobežojumi atbilda spiedošai sociālai vajadzībai pastāvošu nopietnu draudu priekšā.

57. Tiesa uzskata, ka apstrīdētā iesniedzēja notiesāšana ir uzskatāma par „iejaukšanos” iesniedzēja vārda brīvības īstenošanā. Šāda iejaukšanās pārkāpj 10.panta prasības, ja vien tā ir „noteikta ar likumu”, tai ir viens vai vairāki leģitīmie mērķi 2.punkta izpratnē un tā ir „nepieciešama” demokrātiskā sabiedrībā, lai šos mērķus sasniegtu (skatīt, cita starpā, lietu *Fressoz u Roire pret Franciju* [Lielā palāta], iesniegums Nr. 29183/95, 41.rindkopa, ECT 1999-I).

1. „Noteikts ar likumu”

58. Tiesa konstatē, ka kompetentā tiesa pamatoja savu nolēmumu ar 1981.gada 30.jūlija likumu, kas paredz sodu par rīcību, kas ir izdarīta ar rasistisku vai ksenofobisku motivāciju. Tādēļ iejaukšanās bija „noteikta ar likumu”.

2. Leģitīmie mērķi

59. Tiesa konstatē, ka iejaukšanās bija veikta ar mērķi nodrošināt valsts drošību un citu personu reputāciju un tiesības.

3. „Nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā”

60. Tātad Tiesai jāizvērtē, vai minētā iejaukšanās bija „nepieciešama” demokrātiskā sabiedrībā, lai sasniegtu šos mērķus.

a) Vispārējie principi

61. Vārda brīvība ir viens no demokrātiskas sabiedrības būtiskiem pamatiem un pamatnosacījumiem ikvienas personas attīstībai un izaugsmei. 10.panta 2.punkta izpratnē šī brīvība ir attiecināma ne tikai uz „informāciju” vai „idejām”, kas tiek uztvertas labvēlīgi vai neitrāli, bet arī uz tām, kas apvaino, šokē vai uztrauc (lieta *Handyside pret Lielbritāniju*, 1976.gada 7.decembris, 49.rindkopa, A sērija Nr.24).

62. Lai pārbaudītu apstrīdētās iejaukšanās „nepieciešamības demokrātiskā sabiedrībā” kritēriju, Tiesai jāizvērtē, vai tā atbilda „spiedošai sociālai vajadzībai”, vai tā ir bijusi samērīga ar leģitīmo mērķi, un vai nacionālo iestāžu norādītie iemesli iejaukšanās pamatošanai ir bijuši saskanīgi un pietiekami (lieta *Sunday Times pret Lielbritāniju* (Nr.1), 1979.gada 26.aprīlis, 62.rindkopa, A sērija Nr.30). Lai noskaidrotu, vai pastāv spiedoša „vajadzība”, un kādi pasākumi tam būtu jāievieš, nacionālajām iestādēm ir piešķirta noteikta rīcības brīvība (skatīt, cita starpā, lietu *Nilsen un Johnsen pret Norvēģiju* [Lielā palāta], iesniegums Nr.23118/93, 43.rindkopa, ECT 1999-VIII).

63. Konvencijas 10.panta 2.punkts nenosaka vārda brīvības ierobežojumus politiskai runai vai jautājumiem, kas ir sabiedrības interesēs (skatīt lietu *Scharsach un News Verlagsgesellschaft pret Austriju*, iesniegums Nr. 39394/98, 30.rindkopa, ECT 2003-XI). Tiesa uzsver, ka demokrātiskā sabiedrībā ir būtiski aizstāvēt politisko debašu brīvību. Tā piešķir vislielāko nozīmi vārda brīvībai politisko debašu kontekstā un uzskata, ka nevar ierobežot politisku runu bez nopietniem iemesliem. Plašu ierobežojumu atļaušana atsevišķos gadījumos neapšaubāmi ietekmēs cieņu pret vārda brīvību kopumā attiecīgajā valstī (lieta *Feldek pret Slovākiju*, iesniegums Nr.29032/95, 83.rindkopa, ECT 2001-VIII). Tomēr politisko diskusiju brīvība acīmredzami nav absolūta. Līgumslēdzēja valsts var tikt pakļauta zināmiem „ierobežojumiem” vai „sodiem”, bet Tiesas kompetencē ir sniegt galīgo lēmumu par to atbilstību vārda brīvībai, kā to nosaka 10.pants (lieta *Castells pret Spāniju*, 1992.gada 23.aprīlis, 46.rindkopa, A sērija, Nr. 236).

64. Tolerance un cieņa pret visu cilvēku vienlīdzību ir demokrātiskas un plurālistiskas sabiedrības pamats. No tā izriet, ka principā demokrātiskā sabiedrībā var būt nepieciešams sodīt, vai pat novērst, visas izpausmes formas, kas propagandē, veicina, mudina vai attaisno uz neiecietības balstītu naidu (tostarp reliģisko neiecietību), ja ir nodrošināts, ka piemērojamās „formalitātes”, „apstākļi”, „ierobežojumi” vai „sodi” ir samērīgi ar sasniedzamo leģitīmo mērķi (attiecībā uz naida runu un vardarbības atbalstīšanu, skatīt, *mutatis mutandis*, lietu *Sürek pret Turciju* (Nr.1), iesniegums Nr. 26682/95 [Lielā palāta], 62.rindkopa, ECT 1999-IV, un, it īpaši, lietu *Gündüz pret Turciju*, iesniegums Nr. 35071/97, 40.rindkopa, ECT 2003-XI).

65. Ikvienam ir svarīgi, ka tautas ievēlētām pārstāvim ir nodrošināta vārda brīvība ; viņš pārstāv savus vēlētajus, vērs uzmanību uz viņu raizēm un aizstāv viņu intereses. Tādējādi iejaukšanās parlamenta opozīcijas locekļa, tāda kā iesniedzēja, vārda brīvības īstenošanā liek Tiesai piemērot stingrāku kontroli (lieta *Castells pret Spāniju*, 1992.gada 23.aprīlis, 42.rindkopa, A Sērija Nr.236, un *Jérusalem pret Austriju*, iesniegums Nr. 26958/95, 2001.gada 27.februāris, 36.rindkopa).

b) Principu piemērošana šajā lietā

66. Tiesai jāizskata apstrīdētā „iejaukšanās” ņemot vērā visu lietu kopumā, tostarp apstrīdēto paziņojumu saturu un kontekstu kādā tie tika publiski izplatīti, lai noteiktu, vai Ferē kunga notiesāšana bija atbilstoša „spiedošai

sociālai vajadzībai”, un to, vai tā bija „samērīga ar sasniedzamajiem leģitīmajiem mērķiem”.

67. Vispirms Tiesa atzīmē, ka, ievērojot konstitucionālo principu par deputāta imunitāti, politisko partiju locekļi Beļģijā ir personīgi atbildīgi, civiltiesiskā un krimināltiesiskā kārtā, par to, kādus paziņojumus viņi pauž vai kādus materiālus publicē. Tādējādi iesniedzējs tika saukts pie kriminālatbildības kā apstrīdēto skrejlapu autors, galvenais redaktors un to publicēšanas vietas - tīmekļa vietnes - īpašnieks.

68. Tāpat Tiesa atzīmē, ka, lai izpildītu starptautisko organizāciju ieteikumus rasu diskriminācijas apkarošanai, Beļģijā, cita starpā, tika grozīts Konstitūcijas 150.pants, lai rasistisku vai ksenofobisku ar masu medijiem saistītu noziedzīgu nodarījumu izskatīšanu nodotu tiesu, kas izskata krimināllietas, pakļautībā, zvērināto tiesu vietā. Tā lietderīgs rezultāts ir fakts, ka šīs lietas vairs nav kvalificējas kā krimināllietas.

69. Kas attiecas uz apstrīdēto paziņojumu saturu, no skrejlapām izriet, ka ar tām nodotajā vēstījumā, pārsvarā balstoties uz kultūru atšķirībām Beļģijas iedzīvotāju un skarto kopienu starpā, to locekļi ir nosaukti par noziedzniekiem un personām, kas pamatā ir ieinteresētas izmantot priekšrocības, kuras sniedz uzturēšanās Beļģijā, kā arī viņus ir mēģināts izsmiet. Šāda runa neizbēgami izraisa sabiedrībā, it īpaši mazāk informētu sabiedrības locekļu vidū, necieņu, noraidošo attieksmi un dažiem pat naidu pret ārzemniekiem.

70. Notiesājot iesniedzēju, apelācijas instances tiesa ir pamatojusi spriedumu ne tikai ar politiskās partijas, kurā iesniedzējs ir priekšsēdētājs, programmu, bet arī ar vairākām skrejlapām un attēliem, kas tika izplatīti vēlēšanu kampaņas laikā (skatīt 8.-17.rindkopu augstāk). It īpaši, tā uzsvēra, ka apsūdzības punktos aprakstītie dokumenti ietvēra informāciju, kas skaidri, lai gan dažkārt netieši, kūdija, ja ne uz vardarbību, tad vismaz uz diskrimināciju, segregāciju vai naidu pret grupu, kopienu vai tās locekļiem rases, ādas krāsas, nacionālās vai etniskās izcelsmes dēļ un demonstrēja autoru gribu veikt ar diskrimināciju, segregāciju vai naidu saistītas darbības.

71. Konkrēti, attiecībā uz skrejlapu ar nosaukumu „Neiesaistieties attiecībās ar svešiniekiem” apelācijas instances tiesa norādīja, ka daudz no tā satura pietiekami demonstratīvi atveidoja diskriminējoša un segregējoša rakstura aicinājumus. Attiecībā uz skrejlapu ar nosaukumu „Palmēru iela – bēgļu centrs sagandē iedzīvotāju dzīvi” tiesa uzsvēra, ka vispārīgi paziņojumi, bez pamatojuma par to iemesliem un sekām, kas radīja neracionālus sajukumus, kūdija uz naidu pret bēgļiem, obligāti ārzemniekiem, un norādīja uz tās autoru gribu veikt ar diskrimināciju, segregāciju vai naidu saistītas darbības. Ar šo skrejlapas saņēmēji tika aicināti lūgt šī centra slēgšanu. Attiecībā uz skrejlapu ar nosaukumu “Laureta-Marokā, vectēvs-Beļģijā” tiesa uzskatīja, ka tā kūdija uz diskrimināciju un demonstrēja autoru gatavību veikt ar to saistītas darbības. Tāpat tā konstatēja, ka daži fragmenti no „Nacionālās Frontes 1999.gada jūnija vēlēšanu programmas”, kas tika pieminēti arī nopratināšanas laikā, ir pietiekama ilustrācija šīs programmas diskriminējošajam un segregējošajam raksturam. Attiecībā uz skrejlapu un plakātu ar nosaukumu „Uzbrukumi ASV: tas ir kuskusa klans” tiesa nosprieda, ka pats attēls kopumā, kas pielīdzināja visus musulmaņus teroristiem, ir bijusi kūdīšana uz naidu pret visiem minētās

grupas locekļiem bez izņēmuma, un atspoguļoja tā autoru gribu veikt ar diskrimināciju, segregāciju vai naidu saistītas darbības.

72. Tiesa atgādina, ka īpaši svarīgi ir apkarot visas rasu diskriminācijas izpausmes un formas (lieta *Jersild pret Dāniju*, 1994.gada 23.septembris, 30.rindkopa, A sērija, Nr. 298), un atsaucas uz dažādu Eiropas Padomes Ministru komitejas rezolūciju tekstiem, kas attiecas uz ECRI komisijas darbību, kā arī uz to darbiem un ziņojumiem, kas liecina, ka Eiropas mērogā un konkrēti Beļģijā, jāveic īpaši stingras un ilgstošas darbības, lai apkarotu rasismu, ksenofobiju, antisemitismu un neiecietību.

73. Tiesa konstatē, ka kūdīšana uz naidu nav obligāti saistīta ar aicinājumu uz vardarbību vai cita noziedzīga nodarījuma izdarīšanu. Pārkāpumi, kas ir vērsti pret personu, aizvainojot, izsmejot vai apmelojot iedzīvotāju daļu un noteiktas iedzīvotāju grupas, vai kūdīšana uz diskrimināciju, kā tas ir šajā lietā, ir pietiekami, lai kompetentas iestādes izvirzītu par prioritāti rasistiskas runas apkarošanu, vērsties pret bezatbildīgu vārda brīvību un cieņas graušanu vai pat šo personu vai iedzīvotāju grupu drošības apdraudējumu. Politiska runa, kas kūda uz naidu reliģisko aizspriedumu, etniskās izcelsmes vai kultūras dēļ, rada draudus iedzīvotāju mieram un politiskai stabilitātei demokrātiskās valstīs.

74. Turklāt divos kārtējos ziņojumos par Beļģiju ECRI komisija atzina rasismu un ksenofobiju politikā, norādot uz pieaugošo šādu paziņojumu skaitu galēji labējo politisko partiju runās un izteica par to lielas bažas.

75. Iesniedzēja deputāta statuss nevar tikt uzskatīts par atbildību mīkstinošu apstākli. Šajā sakarā Tiesa atgādina, ka ir ārkārtīgi svarīgi, lai politiķi savās publiskajās runās izvairītos no neiecietību veicinošu paziņojumu publiskas izplatīšanas (lieta *Erbakan pret Turciju*, 2006.gada 6.jūlijs, iesniegums Nr. 59405/00, 64.rindkopa). Tiesa konstatē, ka politiķiem būtu jāpievērš īpaša uzmanība demokrātijas un tās principu aizstāvēšanai, jo viņu galvenais mērķis ir varas pārņemšana. Šajā gadījumā pēc Briseles apelācijas tiesas ģenerālprokurora iesniegtā detalizētā lūguma, Pārstāvju palāta konstatēja, ka apstrīdētie paziņojumi attaisnoja iesniedzēja deputāta imunitātes atcelšanu. Tiesa konstatē, ka kūdīšana uz ārzemnieku atstumtību ir būtisks cilvēktiesību pārkāpums un tādēļ tas pamato īpašu aizsardzības pasākumu piemērošanu attiecībā uz ikvienu, tostarp arī politiķiem.

76. Tiesa piešķir īpašu nozīmi informācijas nesējam un kontekstam, kādā šajā lietā apstrīdētie paziņojumi tika publiski izplatīti, un līdz ar to arī iespējamajai ietekmei uz sabiedrisko kārtību un sociālās grupas vienotību. Vēlēšanu kampaņas laikā izplatītās politiskās partijas skrejlapas kļuva par izteiksmes formu, lai sasniegtu lielu vēlētāju skaitu, tātad visu sabiedrību. Ja vēlēšanu kontekstā politiskajām partijām būtu jābauda plaša vārda brīvība, mēģinot pārliecināt savus vēlētājus, rasistiskas vai ksenofobiskas runas gadījumā pats konteksts veicina naidu un neiecietību, jo vēlēšanu kandidātu nostājas mēdz kļūt statistiskas, kā arī lozungi vai priekšlikumi mēdz kļūt stereotipiski un gūt virsroku pār saprātīgiem argumentiem. Rasistiskas un ksenofobiskas runas ietekme tādēļ kļūst aizvien lielāka un kaitīgāka.

77. Tiesa atzīst, ka politiskai runai ir noteikts augsts aizsardzības līmenis, kas ir paredzēts vairāku valstu, tostarp Beļģijas, nacionālajos tiesību aktos. Ar šo ir saistīta deputāta imunitāte un aizliegums saukt pie kriminālatbildības par parlamentā izteiktajiem viedokļiem. Tiesa neapstrīd to, ka politiskajām

partijām ir tiesības aizstāvēt savu viedokli publiski, pat tad, ja daži no tiem aizskar, šokē vai uztrauc kādu iedzīvotāju daļu. Tās var atbalstīt risinājumus problēmām, kas ir saistītas ar imigrāciju. Tomēr to darot, tām jāizvairās no kūdīšanas uz rasu diskrimināciju, maldinošiem vai pazemojošiem paziņojumiem vai attieksmes, jo šāda rīcība var radīt sabiedrībā reakcijas, kas nav savietojamas ar sabiedrisko mieru un mazina uzticību demokrātiskām institūcijām.

78. Tiesa izskatīja apstrīdētos iesniedzēja radītos tekstus un uzskata, ka nacionālo tiesu secinājumi attiecībā uz šīm publikācijām ir pilnībā pamatoti. Iesniedzēja lietotā valoda atklāti kūda uz diskrimināciju un rasu naidu, ko nevar noslēpt vēlēšanu procesa aizsegā. Attiecīgi, Tiesa konstatē, ka nacionālo tiesu minētie iemesli, kas pamatoja iejaukšanos iesniedzēja vārda brīvības īstenošanā, bija atbilstīgi un pietiekami, ņemot vērā spiedīgu sociālu vajadzību ar mērķi aizsargāt sabiedrisko kārtību un citu personu, proti, imigrantu kopienas locekļu tiesības.

79. Visbeidzot, attiecībā uz piespriestajiem sodiem, Tiesa atgādina, ka uzliktā soda raksturs un bardzība ir faktors, kas jāņem vērā, izvērtējot iejaukšanās samērīgumu (lieta *Sürek pret Turciju* (Nr.1), 1999.gada 8.jūlijs, 64.rindkopa, Ziņojumi 1999-IV).

80. Tiesa atzīmē, ka apelācijas instances tiesa notiesāja iesniedzēju un sodīja viņu ar piespiedu darbu uz 250 stundām ārzemnieku integrācijas sektorā un tiesību kandidēt vēlēšanās liegšanu uz 10 gadiem. Kaut arī tiesību liegšanas termiņš varētu būt problemātisks tam piemērotā ilguma dēļ, šajā gadījumā Beļģijas nacionālās tiesas ir piemērojušas principu, ko bieži atkārtoti arī Tiesa un saskaņā ar kuru ir nepieciešams izrādīt atturību kriminālsoda piemērošanā, it īpaši, ja ir citi veidi kā atbildēt uz nepamatotiem uzbrukumiem un kritiku, ko izsaka oponenti (lieta *Incal pret Turciju*, 1998.gada 9.jūnijs, 54.rindkopa, Ziņojumi 1999-IV).

81. Ņemot vērā iepriekš minēto, izvirzītie iemesli, kas pamatoja iesniedzēja notiesāšanu, pārliecināja Tiesu, ka iejaukšanās iesniedzēja tiesību uz vārda brīvību īstenošanā bija „nepieciešama demokrātiskā sabiedrībā”.

82. Visbeidzot, Tiesa uzskata, ka apstrīdēto skrejlapu saturs šajā gadījumā nedod pamatu Konvencijas 17.panta piemērošanai. Attiecīgi, Tiesa noraida valdības iebildumu attiecībā uz šo pantu un secina, ka nav noticis Konvencijas 10.panta pārkāpums.

II. PAR CITIEM IESPĒJAMAJIEM PĀRKĀPUMIEM

83. Atsaucoties uz Konvencijas 6.panta 1.punktu, iesniedzējs sūdzās, ka viņu nebija uzklauzījusi tiesa, „kas ir dibināta ar likumu”. Viņš uzskata, ka noziedzīgie nodarījumi, kuru izdarīšanā viņš bija apsūdzēts, bija politiski un tādējādi tiem būtu bijis jābūt izskatītiem zvērināto tiesā, kas ir vienīgā kompetentā tiesa, kurai ir piekritīgas šāda veida lietas. Tāpat viņš apgalvo, ka viņa atkārtota ievēlēšana Briseles galvaspilsētas reģionālā padomē un Beļģijas Franču kopienas parlamentā padarīja Pārstāvju palātas pieņemto lēmumu par viņa deputāta imunitātes atcelšanu par nederīgu. Atbilstoši Konvencijas 6.panta 1.punktam viņš papildus sūdzās par apelācijas instances tiesas objektivitātes trūkumu, kas sprieduma sākuma daļā bija sniegusi aprakstu par iesniedzēju,

pamatojoties uz tendenciozu informāciju, kas, pēc iesniedzēja teiktā, norāda uz acīmredzamu neobjektivitāti.

84. Atsaucoties uz Konvencijas 6.panta 2.punktu, iesniedzējs apgalvo, ka apelācijas instances tiesa pārkāpa nevainīguma prezumpcijas principu, pamatojot savu spriedumu ar secinājumiem iepriekšminētajā Eiropas Cilvēktiesību tiesas lietā *Gündüz pret Turciju*, kas bija saistīta ar naida un neiecietības stigmatizēšanas gadījumu, kas nav konstatēts šajā lietā.

85. Atsaucoties uz Konvencijas 9.pantu, iesniedzējs sūdzās, ka ar apelācijas instances tiesas spriedumu viņam tika piemēroti pārmērīgi ierobežojumi, kurus paredz šā panta 2.punkts. Papildus atsaucoties uz Konvencijas 11.pantu, viņš sūdzās par to, ka patiesībā ticis notiesāts par viņa piederību Nacionālajai Frontei, likumīgi pastāvošai partijai.

86. Atsaucoties uz Konvencijas 13.pantu, iesniedzējs sūdzās, ka viņam tika liegta visu iekšējo tiesiskās aizsardzības līdzekļu izmantošana, jo kasācijas instances tiesa nolēma, ka apelācijas instances tiesas tiesneši bija "patstāvīgi izvērtējuši", ka iesniedzēja paustā runa ir bijusi kūdīšana uz diskrimināciju vai naidu; kasācijas instances tiesa šos faktus atsevišķi nebija vērtējusi.

87. Atsaucoties uz Konvencijas 14. un 16.pantu, iesniedzējs sūdzās, ka viņš tika notiesāts par diskriminācijas politiskas pārliecības dēļ atbalstīšanu. Paziņojums, ka politisks vai sociāls risinājums problēmām ir atkarīgs no iesaistīto personu nacionalitātes, pēc iesniedzēja teiktā nav uzskatāms par diskrimināciju, kas būtu krimināli, pat morāli, nosodāma, un Konvencijas 16.pants tieši paredz iespēju ierobežot ārzemnieku politiskās aktivitātes.

88. Tāpat iesniedzējs apgalvo, ka ir pārkāpts Konvencijas 17.un 18.pants.

89. Atsaucoties uz Pirmā protokola 3.pantu, iesniedzējs sūdzās, ka apelācijas instances tiesa notiesāja *a posteriori* viņa vēlēšanu programmu un ka, neievērojot viņa deputāta imunitāti, tā ir liegusi iesniedzējam tiesības kandidēt pēc viņa atkārtotas ievēlēšanas 2004.gada 13.jūnijā.

90. Tiesa, pirmkārt, atzīmē, ka nosacījums par tiesību aizsardzības līdzekļu izsmelšanu nav acīmredzami izpildīts attiecībā uz dažām no šīm sūdzībām, tostarp tiem, kas izriet no Konvencijas 6.panta 2.punkta, 14. un 16.panta un Pirmā protokola 3.panta. Otrkārt, iesniedzējs nav iesniedzis nekādu informāciju, kas pamatotu apgalvojumu par Konvencijas 17. un 18. panta pārkāpumu. Treškārt, sūdzības, kas izriet no Konvencijas 9. un 11.panta, sakrīt ar sūdzību, kas ir izteikta par Konvencijas 10.pantu.

91. Visbeidzot, kas attiecas uz divām sūdzībām par Konvencijas 6.panta 1.punktu un kas skar apelācijas instances tiesas objektivitāti, Tiesa atzīmē, ka iesniedzējs nav izsmēlis iekšējos tiesiskās aizsardzības līdzekļus. Attiecībā uz sūdzību, saskaņā ar kuru iesniedzējs neesot bijis notiesāts tiesā, kas ir „dibināta ar likumu”, Tiesa uzskata, ka tā ir noraidāma kā acīmredzami nepamatota. Proti, tāpat kā apelācijas instances tiesa, kasācijas instances tiesa nolēma, ka noziedzīgajiem nodarījumiem, kuru izdarīšanā iesniedzējs bija apsūdzēts, nebija politiska rakstura, kas varētu būt par pamatu lietas nodošanai izskatīšanai zvērināto tiesā, jo to mērķis nebija saistīts ar politisku institūciju pastāvēšanas, organizēšanas vai darbības apdraudējumu.

92. No tā izriet, ka šī sūdzības daļa ir noraidāma kā acīmredzami nepamatota atbilstoši Konvencijas 35.panta 3.un 4.punktam.

ŅEMOT VĒRĀ ŠOS IEMESLUS, TIESA

1. Pievieno jautājumu izskatīšanai pēc būtības un vienbalsīgi noraida valdības iebildumu, kas izriet no Konvencijas 17.panta;
2. Vienbalsīgi atzīst lietu par pieņemamu izskatīšanai attiecībā uz sūdzību, kas izriet no Konvencijas 10.panta, un par nepieņemamu izskatīšanai tās pārējā daļā;
3. Nolemj ar četrām balsīm pret trīs, ka nav noticis Konvencijas 10.panta pārkāpums.

Taisīts franču valodā, pēc tam rakstveidā paziņots 2009.gada 16.jūlijā atbilstoši Tiesas reglamenta 77.panta 2. un 3.punktam.

Françoise Elens-Passos
[*Françoise Elens-Passos*]
Sekretāra palīgs

Ireneu Cabral Barreto
[*Ireneu Cabral Barreto*]
Priekšsēdētājs

Atbilstoši Konvencijas 45.panta 2.punktam un Tiesas reglamenta 74.panta 2.punktam, šim spriedumam ir pievienots tiesneša Sajo [*Sajó*] atšķirīgais viedoklis, kam pievienojas tiesneši Zagrebelskis [*Zagrebelsky*] un Cocorija [*Tsotsoria*].

I.C.B.
F.E.P.

TIESNEŠA ANDRASA SAJO [*ANDRÁS SAJÓ*] ATŠĶIRĪGAIS
VIEDOKLIS, KAM PIEVIENOJAS TIESNEŠI VLADIMIRO
ZAGREBELSKIS [*VLADIMIRO ZAGREBELSKY*] UN NONA COCORIJA
[*NONA TSOTSORIA*]

[Tulkojums]

Man par lielu nožēlu es nevaru piekrist tiesnešu vairākuma viedoklim, kas secināja, ka nav noticis Konvencijas 10.panta pārkāpums. Manuprāt, atbalstīt saukšanu pie kriminālatbildības par politisku runu šajā gadījumā būtu pretrunā vārda brīvībai. Es piekrītu Tiesas bažām par briesmām, ko rada neiecietība, un piekrītu, ka ksenofobijas propagandas ilgtermiņa ietekme ir liela problēma demokrātiskā sabiedrībā. Man un maniem kolēģiem ir cita koncepcija par vārda brīvību un tādējādi arī krimināltiesiska rakstura ierobežojumiem, ko var piemērot demokrātiskā sabiedrībā. Baidos, ka vārda brīvība ir upurēta par labu nediskriminācijas politikai, izmantojot metodes, kas bez būtiska iemesla ierobežo Konvencijā garantētās pamattiesības.

Iespēja regulēt runu, ņemot vērā tikai tās saturu un runai uzliktos ierobežojumus, pamatojas uz ideju, ka daži paziņojumi ir pretrunā Konvencijas būtībai. Bet "gars" nesniedz skaidrus standartus un paver iespējas ļaunprātīgai izmantošanai. Cilvēki, tostarp tiesneši, kvalificē viedokļus, kas neatbilst viņu nostājai, kā nepieņemamus, tādējādi izslēdzot tos no vārda brīvības aizsardzības tvēruma. Bet tieši tad, kad mēs saskaramies ar idejām, kas izraisa naidu vai sašutumu, mūsu spriedumam par to jābūt īpaši rūpīgi pārdomātam, jo mūsu personīgie uzskati varētu ietekmēt ideju par to, kas ir patiesi bīstami. Ja paziņojumiem ir niecīga vērtība un tie nepalīdz mums patiesības meklējumos, šie gadījumi ir jāpierāda bez šaubām un konkrētās lietas apstākļu kontekstā. Līdzīgi kā gadījumos, kad Eiropas vēsturē tiek stigmatizētas noteiktas tēmas to pastāvīga aizlieguma labad, tad tas vismaz būtu jā dara nepārprotamā un ierobežotā veidā.

Lielākā daļa apstrīdēto frāžu tika ņemtas no Nacionālās Frontes programmas, kas tika izplatīta 1999.gadā vēlēšanu kampaņas laikā. Šī programma skaidri atspoguļo politiskās partijas interesi par nelegālo imigrāciju (skatīt, piemēram, programmas 4.punktu „Sociālā programma”). Politiskā partija nekad nav bijusi aizliegta un no tās tika noņemta apsūdzība par apstrīdētajiem paziņojumiem tajā kriminālprocesā, kuras gaitā tika notiesāts Ferē kungs. Daudzi no Ferē kunga izteikumiem ir tieši attiecināmi uz politisko kritiku, jo tie bija vērsti pret valdību un politiskajām partijām, un vispirms pret migrāciju veicinošu politiku, piemēram, gadījums par nodarbinātības ministra karikatūru un viņa īstenoto ārvalstu palīdzības politiku („Loreta-Marokā”). Pārējie izteikumi, par kuriem ir uzsākts kriminālprocess (izņemot karikatūru par „kuskusa klanu”), bija neskaidri, valdībai adresēti priekšlikumi, kas nemudināja iedzīvotājus uz kādu rīcību. Katrā gadījumā attiecībā uz izteikumu neskaidrību, tiesnešu vairākums spriedumā nevērtēja citu nozīmi, ko šiem izteikumiem varētu piešķirt.

Spriedumā ir atzīts, ka Ferē kunga paziņojumi attiecas uz „politisku runu”. Saskaņā ar Tiesas iedibināto judikatūru, politiskas runas ierobežojumi var tikt piemēroti tikai tad, ja tam ir nopietni iemesli (sprieduma 63.rindkopa). Valstij ir jāpierāda, ka šāda spiedīga vajadzība pastāv, un to, ka īstenotie pasākumi ir ar vismazāko ierobežojošo ietekmi. Ferē kunga paziņojumos nav aicinājuma uz vardarbību pret iedzīvotāju daļu. Tas būtu bijis gadījums, kādā valsts iestādes bauda plašāku rīcības brīvību (lieta *Ceylan pret Turciju* [Lielā palāta], iesniegums Nr.23556/94, 34.rindkopa, ECT 1999-IV).

Lai raksturotu apstrīdētos paziņojumus, Tiesa parasti pieturas pie konkrēta, tās komunikācijā ar valdību norādītā procesa, un kopumā tā ņem vērā

informāciju, kas, vērtējot to atsevišķi, var mazināt minētā paziņojuma negatīvās sekas (skatīt, piemēram, iespēju to pilnība pārformulēt lietā *Fuentes Bobo pret Spāniju*, iesniegums Nr.39293/98, 46.rindkopa, 2000.gada 29.februāris, un lietu *Gündüz pret Turciju*, iesniegums Nr. 35071/97, 51.rindkopa, ECT 2003-XI). Politiskas runas aizsardzība nosaka vērtēt paziņojumus kā daļu no visu publikāciju kopuma nevis atraujot tos no pārējā teksta vai vēstījuma, kā arī tos nevar apvienot ar citiem nejauši izvēlētiem paziņojumiem. Sajaucot dažādus paziņojumus vienā vienīgā vēstījumā, tiek pieņemts, ka arī sabiedrība to var darīt tieši tāpat kā to dara valsts iestādes. Vai ir samērīgi piešķirt islamofobisko jēgu, kas parādījās 2001.gada septembrī (karikatūra par „kuskusa klanu”) tekstiem, kas tika izplatīti 1999.gadā?

Tiesa, daži dokumenti bija pieejami tajā pašā laikā (lai gan atsevišķi) Ferē kunga tīmekļa vietnē, bet tīmekļa vietnes atšķiras no citiem informācijas izplatīšanas veidiem, jo tos var „lejupielādēt” pēc vēlēšanās (interesentiem pašiem jāatrod informācija). Citiem vārdiem sakot, viedokļi netiek „uzspiesti” atšķirībā no publiskotajiem papīra dokumentiem.

Spriedumā iesniedzēja izteikumi tika kvalificēti kā rasistiski. Ne Beļģijas valsts iestādes, ne tiesnešu vairākums neapgalvo, ka Ferē kunga piedāvātā politika mudināja iesaistīties patiesās diskriminējošās vai segregējošās darbībās. Spriedumā tomēr ir konstatēts, ka tiesai iesniegtie dokumenti, kas paši par sevi nedemonstrē noziedzīga nodarījuma raksturu, ietver informāciju, kas pēc sava netiešā satura kūda uz segregāciju pret noteiktām grupām (sprieduma 70.rindkopa). Spriedumā ir secināts, ka iesniedzēja lietotā valoda kūda uz rasu naidu un tai ir rasistisks raksturs. Tiek uzskatīts, ka rasistiski izteikumi nav pieņemami un tādēļ tajos jāšāredz aplēpts necilvēcīga rakstura vēstījums. Turklāt, ja izteikums, piemēram, atgādina to, ko sauc par rasistisku, tad šķiet, tas ir rasistisks pats par sevi, neatkarīgi no tā konteksta un tā patiesās nozīmes. Tomēr vairāki Ferē kunga nepatīkamie uzskati nav rasistiski paši par sevi.

Rasisms ir unikāla kategorija vēsturē, ja tas tiek analizēts saistībā ar tā neapšaubāmām sekām, ieskaitot genocīdu un verdzību. Konvencijas par visu veidu rasu diskriminācijas izskaušanu (CERD) preambula viennozīmīgi nošķir rasismu no cita veida diskriminācijas. Ja atšķirība tiek ignorēta, pastāv risks rasismu trivializēt un ieviest pārmērīgus ierobežojošos pasākumus. Citētie izteikumi nenosaka vienas rases pārkumu vai nevienlīdzību, kā arī tie nepiešķir konkrētai personu grupai iedzimtās bioloģiskās īpašības. Tādēļ esam pārsteigti, ka Tiesa izmanto frāzes par rasistisku runu un tiešu kūdīšanu uz rasu naidu, lai kvalificētu minētos iesniedzēja izteikumus (77.-78.rindkopa). Nav saprātīgi paplašināt iedibināto nozīmi un attiecināt to uz aizdomīgu frāzi. Ja sarkanā gaisma ir tā pie kuras vajag apturēt mašīnu, bet valsts iestādes vienādo sarkano gaismu ar oranžo un zaļo, tad policija sodīs visus autobraucējus visos krustojumos.

Tiesa var izmantot rasisma jēdzienu CERD konvencijā lietotajā tehniskajā nozīmē, kas attiecas arī uz diskrimināciju citu faktoru, ne rases dēļ. Nošķiršana pēc tautības vai pilsonības un, vēl svarīgāk, starp pilsoņiem un ārzemniekiem CERD konvencijā tomēr nav paredzēta.

Tas, ka iesniedzēja paziņojumi nav rasistiski vistiešākajā nozīmē saistībā ar vienas rases pārkumu pār otru, nemazina esošo problēmu. Nacionālās tiesas

un Tiesa savā spriedumā konstatēja, ka izteikumi kūdīja uz diskrimināciju, segregāciju vai naidu, un diskriminācija un segregācija var ierobežot citu personu tiesības. Diemžēl ir sociālās un politiskās situācijas, kurās vienkāršs mājieni uz diskrimināciju var apdraudēt citu personu, piemēram, imigrantu kopienas locekļu tiesības vai sabiedrisko kārtību. Bet tad valdībai ir pienākums pierādīt, ka tā valstī diemžēl notiek, vai, ka esošajos vietējos apstākļos, tam ir tieša ietekme (tas, piemēram, būtu bijis gadījumā ar aicinājumu uz privāto boikotu, ko īsteno organizētās grupas locekļi vai pūlis, kura emocijas ir grūti kontrolējamas). Paziņojuma veicinošs raksturs ar neizbēgami no tā izrietošo diskrimināciju netika pierādīts, un *iespējamā* ietekme uz citu cilvēku tiesībām nav pietiekama, lai ierobežotu cilvēktiesības. Ir visai satraucoši kvalificēt kā noziedzīgu šķietamu naida izjūtu un darbības, kas izriet no šīs šķietamās izjūtas, proti, tiesību aktu priekšlikumus, kas, atbilstot vai arī neatbilstot konstitūcijai, paliek likuma noteiktajās robežās.

Ferē kunga izteikumi tika izmantoti, lai pierādītu, ka viņa īstenotā politika ir cīņa pret imigrāciju tad, kad viņa oponenti izsakās pret imigrantiem labvēlīgi. Priekšlikumi, kurus iesniedzējs izteica, neaicināja uz diskriminējošām darbībām, bet vienkārši mudināja atbalstīt politisko partiju vēlēšanās, šīs partijas līdera politisko un parlamentāro darbību. Ir iespējams, ka dažus no uzskaitītajiem viedokļiem nenoliedzami atbalstīja rasisti, bet nevar nevienu vainot citu personu viedokļu atbalstīšanā.

CERD Konvencijas 4.pants nosaka soda piemērošanu tikai par rasu diskrimināciju un kūdīšanu uz vardarbību pret jebkuru rasi vai personu grupu ar citu ādas krāsu vai ar citu etnisko izcelsmi. Tomēr spriedums atsaucas uz citādu, plašāku naida runas definīciju, kas ir sniegta 1997.gada 30.oktobra Eiropas Padomes Ministru komitejas Rekomendācijas Nr.R (97) 20 pielikumā par „naida runu”. Šī rekomendācija (tai nepiemīt saistošs raksturs!) attiecas uz masu medijiem un tāpēc nevar tikt piemērota šajā gadījumā; tā tika pieņemta ar mērķi noteikt, kas būtu jāaizliedz radio un televīzijas apraidē. Lieki teikt, ka radio un televīzijas ietekme uz saskaņotu rīcību atšķiras no ietekmes, ko atstāj skrejlapas, kas ir publicētas tīmekļa vietnē. Minēto pielikumu Tiesa minēja iepriekš citās lietās, tostarp lietā *Gündüz pret Turciju*, taču tajā lietā apstrīdētie izteikumi tika pārraidīti televīzijas tiešraidē. Rekomendācija (4.princips) pati atzīst, ka ne visas naida runas izpausmes ir aizskarošas un nav aizsargātas ar Konvencijas 10.pantu. Tikai naida runa, kuras mērķis ir *iznīcināt* citu personu tiesības un brīvības, ko aizsargā Konvencija, ir uzskatāma par aizskarošu Rekomendācijas izpratnē. Tiesas judikatūra atzīst, ka ieguldījumam, ko sniedz šādi paziņojumi, piemīt centrālā loma sabiedriskā diskusijā. Ja šāda ieguldījuma sabiedriskā diskusijā nav, izteicieni kļūst par aizskarošiem un tādējādi pārkāpj citu personu tiesības (skatīt iepriekšminēto *Gündüz* lietu, 37.rindkopu).

Naida runas jēdziena piemērošana vienlīdz paredz, ka paziņojums kūda uz naidu neiecietības dēļ vai ietver vardarbību. Šī kūdīšana nozīmē „kurināt naidu” (skatīt lietu *Sürek pret Turciju* (Nr.1), iesniegums Nr. 26682/95 [Lielā palāta], 63.rindkopa, ECT 1999-IV). Informācija, kas rada kūdīšanu (izņemot tiešu aicinājumu uz vardarbību vai citām pretlikumīgām darbībām) ir skaidri norādīta *Sürek* lietas sprieduma 62.rindkopā. Tajā ir norādīts, ka otrās puses stigmatizēšana tika uzskatīta par kūdīšanu tā iemesla dēļ, ka „[izteikuma]

saturs varēja veicināt vardarbību reģionā, ieaudzinot dziļu un neracionālu naidu pret tiem, kas ir uzskatāmi par atbildīgiem apgalvoto noziegumu izdarīšanā. Patiešām, lasītājam rodas iespaids, ka vardarbības pielietošana ir nepieciešams un pamatots pašaizsardzības līdzeklis cīņā pret agresoru”. Ja diskriminācijas gadījumos tiek piemēroti *Sürek* spriedumam atbilstīgie standarti, ir skaidrs, ka izteikumiem ir jāveicina diskriminācija, ieaudzinot dziļu un neracionālu naidu pret tiem, kas ir uzskatāmi par atbildīgiem apgalvoto noziegumu izdarīšanā. Diskriminācija tāpat kā vardarbība nozīmē rīcību.

Ja tiek pieņemts, ka „vārda brīvības pārkāpumi” ir savietojami ar demokrātisko kārtību, ir nepieciešams konstatēt sodāmu (nelikumīgu) rīcību, kas tieši izriet no runas, vai vismaz ievērojami un patiesi ar šo runu tikusi veicināta. Ir jābūt vai jāvar būt vēl vienam noziedzīgam nodarījumam, lai īstenotu to novēršanas pasākumus. Kūdīšana ir spēcīga vai pat izšķiroša psiholoģiska pārliecināšana, kas var veicināt cita noziedzīga nodarījuma izdarīšanu. Bet vienkārši neiecietība, izjūtas bez jebkādas rīcības veikšanas, vai vismaz bez acīmredzamas tendences uz rīcību, nav uzskatāma par pārkāpumu. Ferē kunga paziņojumi attiecībā uz valdības īstenoto politiku neaicina plašu sabiedrību uz diskrimināciju. Tie neaicina boikotēt vai atteikties pakalpojumu sniegšanu, vai izolēt imigrantus. Kaut arī „neinformēta sabiedrības daļa” kļuvusi neiecietīga (savā attieksmē vai uzskatos), viņi nevarētu ietekmēt sociālo pakalpojumu sniegšanu imigrantiem. Tomēr, saskaņā ar spriedumā teikto, Ferē kunga paziņojumi *neizbēgami* kūdīja uz naidu tikpat, cikpat „šāda runa neizbēgami izraisa sabiedrībā, it īpaši *mazāk informētu* sabiedrības locekļu vidū, necieņu, noraidošo attieksmi un dažiem pat naidu pret ārzemniekiem (sprieduma 69.rindkopa). Iespējamās sekas ir neizbēgamas. Tas ir pretrunā principam, ka izņēmumi attiecībā uz vārda brīvību ir jāinterpretē šauri, kā arī [šīs brīvības] ierobežojumu nepieciešamībai jābūt noteiktai bez jebkādam šaubām” (skatīt iepriekšminēto *Ceylan* lietu, 32.rindkopa).

Negatīvi uzskati izriet no daudzu līdzīgi domājošu cilvēku savstarpējās saziņas. Šīs saziņas rezultātā šie uzskati tiek stiprināti. Uz aizspriedumiem balstītas neiecietības veidošanās un nostiprināšana ir ilgstošs garīgs process. Tas atšķiras no pēkšņa emociju uzliesmojuma, kas saistīts ar „naida kurināšanu”, kam vajadzīga kūdīšana. Tas, kas satrauc tiesnešu vairākumu, kā arī visas iesaistītās puses attiecībā uz diskriminācijas gadījumiem, ir fakts, ka neskaidrība veicina, vai vismaz var veicināt, ksenofobisku (segregējošu, diskriminējošu) uzskatu veidošanos. Šādi uzskati var izraisīt personas diskriminējošu rīcību vai pat reālu vardarbību. Tas var novest pie politisko partiju un kustību atbalsta, kuru mērķi un darbības ir nesavietojamas ar demokrātiju un cilvēktiesību aizsardzību. Bet šī problēma skar militāro demokrātiju, jo šīs normas ir lielākā mērā attiecināmas uz politiskajām partijām nevis indivīdiem.

Spriedumā esošais aizsardzības priekšnoteikums ir pretrunā vārda brīvības principam. Viedoklis ir aizsargāts tāpēc, ka demokrātijas apstākļos tikai neierobežota ideju apmaiņa pietuvina mūs patiesībai vai visskeptiskāk noskaņotiem ļauj pieņemt labāk apzinātus politiskus un personīgus lēmumus, nodrošinot visu politiskā procesa dalībnieku argumentu vērā ņemšanu. Politisku viedokļu aizsardzība ir izskaidrojama ar to, ka, mūsaprāt, cilvēki ir pietiekoši saprātīgi, lai varētu izdarīt apzinātu izvēli. Tas neattiecas uz tiem,

kas patur politisko varu (savās interesēs) nepatiesu vai nepieņemamu ideju kataloga radīšanai. Bet spriedumā (tādējādi attālinoties no saviem apsvērumiem par politisku runu) cilvēki un visi sociālie slāņi ir uzskatīti par „vientiešiem”, kas nespēj atbildēt uz argumentiem un pretargumentiem nepārvaramā iracionālu emociju pieplūduma dēļ. Vai mums būtu jāpieņem uzskats, ka vārda brīvība balstās uz pieņēmumu, ka cilvēka prāts ir piesātināts ar klajiem meliem un ka mums nepārtraukti jābūt pakļautiem cenzūrai? Tomēr tiek apgalvots, ka īstermiņa emocijas bieži valda pār racionālo saprātu. Šī apgalvojuma ticamības labad tiek pieminēta Hitlera propagandas ietekme un sekas. Šī propaganda bija noturīga, metodiska un labi organizēta, kas iederējās traumētās Vācijas īpašajā realitātē un kuru pavadīja sistemātiska draudu izmantošana. To īstenoja ar ikdienas paramilitāro spēku vardarbību, kas bieži baudīja varas iestāžu, ieskaitot tiesu, atbalstu. Pat izteikti stabilām demokrātijām mēdz būt brīži, kad ir nepieciešams ieviest pasākumus, kas ir cēlušies no militārās demokrātijas arsenāla, un veikt organizētas un saskanīgas diskriminējošas darbības, balstoties uz neiecietības propagandu. Tomēr šajā lietā nav politiskās partijas „runas akta”, kas neietilpst aizsardzības tvērumā, kā arī nav pierādījumu tam, ka ir notikusi jebkāda iebaidīšana. Vairs neesam situācijā, kad īstermiņa apsvērumiem ir liela nozīme, proti, kad pretargumenti vai emocijas nevar tikt izpaustas. Valsts, protams, var (un demokrātiskai valstij ir pienākums) kavēt aizspriedumu veidošanos, bet šis mērķis nevar attaisnot nekādu ierobežojošu pasākumu ieviešanu. Demokrātijas vēsture pēc Otrā pasaules kara rāda, ka apšaubāmu politisko kustību dalība politiskajā diskusijā samazina ekstrēmisma risku un nemazina mūsu demokrātijas vērtību, kas balstās uz atvērtību un iecietību.

Tā vietā, lai koncentrētos uz apstākļiem, kas ierobežo naida runas jēdziena piemērošanu, spriedumā ir noteikts, ka kūdīšana uz naidu neietver obligātu aicinājumu uz konkrētu vardarbību vai citu noziedzīgu nodarījumu. Citiem vārdiem sakot, ar nepatīkamām izjūtām pietiek, lai konstatētu pārkāpumu. Pēc apgalvojuma, ka naida runas konstatēšana neietver kūdīšanu uz [attiecināmu] noziedzīgu nodarījumu, nākamajā teikumā spriedumā ir apgalvots, ka neslavas celšana personu grupai ir diskriminācija. Tiesa, daļas iedzīvotāju un konkrētu iedzīvotāju grupu izsmiešana ir pietiekams pamats soda piemērošanai. Apmelot iedzīvotāju grupu (vai pat izsmiet) nav tas pats, kas pazemot vai aizskart, vadoties no aizliegtiem motīviem, aizsargātās grupas locekli. Tas ir apdraudējums personas (tas ir, visu personu, kas pieder noteiktai grupai) drošībai. Jauns solis ir sperts nākamajā teikumā ar rasu diskriminācijas jēdziena paplašināšanu, attiecinot to uz kūdīšanu, kas balstās uz reliģiskajiem un kultūras (!) aizspriedumiem. Kāds tam ir iemesls? Minētie aizspriedumi paši par sevi ir apdraudējums sociālajam mieram un politiskai stabilitātei demokrātijas apstākļos (skatīt sprieduma 73.rindkopu). Tas, kas sākas ar centieniem kontrolēt izteikumu saturu, beidzas ar strauju aizliegtā satura saraksta veidošanu ar vienīgu pamatojumu par “bīstamu runu” un bez papildu paskaidrojumiem. Šis risinājums balstās uz nepamatotām bažām, ka neslavas celšana personu grupai un naida runa (visplašākajā mūsdienās lietotajā nozīmē) pārkāpj sabiedrisko kārtību tiktāl, ciktāl tā var izraisīt sabiedrības locekļu vidū reakciju, kas nav savietojama ar sabiedrisko mieru un var mazināt uzticību demokrātiskām institūcijām. Šis katastrofālais scenārijs parādās vienkārši

pastāvošo apstākļu dēļ (sprieduma 76.rindkopa). Kurš ko darīs un kāda iemesla dēļ? Daudzi jautājumi paliek neatbildēti. Viena lieta ir skaidra, proti, par visu, kas notiek šādā miglainā gaisotnē pie atbildības tiek saukts politiķis par savām runām. Pēkšņi politiķu izteikumi, kas savulaik bija vārda brīvības stūrakmens (arī pašam spriedumam, skatīt 63.rindkopu), kļūst par postu un tiks pakļauti pašcenzūrai atbildības dēļ, kas šajā sakarā gulstās uz politiķiem. Politiķiem ir lielāka atbildība, jo viņu galvenais mērķis ir gūt varu (75.rindkopa). Bet nav nekas nepareizs politiskās varas pārņemšanā demokrātisko vēlēšanu rezultātā, proti, demokrātijas apstākļos vēlēšanas nav bīstamības avots, kas uzliek īpašus ierobežojumus politiskai runai. Gluži pretēji, vārda brīvība ir tas, kas ļauj izdarīt viedu politisku izvēli un atbildīgi rīkoties.

Visas šīs spekulācijas par briesmām mazina pretargumentu vērtību un sprieduma neatkarību. Ja „bīstamas runas” jēdziens būtu ieviests Tiesas judikatūrā, bez pārliecinošiem iemesliem tiktu paplašināts izteikumu klāsts, kas varētu dot pamatu noziedzīga nodarījuma konstatēšanai neatkarīgi no nosacījumiem un faktiskajiem apstākļiem, kuros šie izteikumi tika pausti. Šajā lietā „lauprātīgas runas” jēdziena paplašināšana ir attiecināma uz politiskiem paziņojumiem, kam ir maz sakara ar to, kas spriedumā ir atzīts par nepieņemamu.

Soda bardzība ir jāņem vērā nosakot, vai piemērotais sods var tikt pamatoti uzskatīts par tādu, kas atbilst “spiedīgai sociālai vajadzībai” (iepriekšminētā *Sürek* lieta, 64.rindkopa). Spriedumā ir izteikta pārliecība, ka sods par šajā lietā minēto rīcību ir likumīgs. Pārsteidzoši un pretēji iedibinātai praksei ir tas, ka netika izvērtētas ne soda īpatnības, ne soda bardzība, lai gan iespējamais sods - brīvības atņemšana uz 10 mēnešiem un tiesību tikt ievēlētam liegšana uz 10 gadiem (citādāk sakot, preventīvs pasākums, kas ilgtermiņā attiecas uz politisku runu) nav samērīgs ar iespējamo pārkāpumu un Tiesas labi iedibināto judikatūru attiecībā uz politiķu paustajām runām.

Cilvēktiesību komisija lietā *Becker pret Beļģiju* (iesniegums Nr.214/56, Ziņojumi, 1960.gada 22.janvāris, 150.lpp.) atzina šādi:

“(…) 10.panta 2.punkts nenosaka ierobežojumus vārda brīvības īstenošanai, sodu vai drošības pasākuma veidā, ja vien nodarījuma raksturs nerada skaidru vajadzību šādiem ierobežojumiem”.

Šajā lietā (par nacistu līdzdalībniekam sākotnēji piespriesto nāvessodu), vārda brīvības liegšana tika piemērota uz mūžu, un šī soda automātiskais raksturs raisīja lielās Komisijas bažas. Desmit gadu ilgs sods šajā lietā, kas piemērots 60 gadus vecajam parlamenta loceklim, līdzinās tiesību liegšanai uz mūžu.

Pamatprincipi uz kuriem balstās vārda brīvības aizsardzība saskaras ar Ferē kunga notiesāšanu par paustajiem paziņojumiem. Naida runas jēdziens, kas neattiecas tieši uz vardarbības aktu vai neiecietības provocēšanu, ir pārāk plašs, lai būtu saderīgs ar nopietnu politiskas runas aizsardzību.

Pārkāpuma nekonstatēšana šajā lietā atšķir to no samērīguma pārbaudes, ko Tiesa veic ar politisku runu saistītās lietās. Vairāku atsevišķu politisku izteikumu iespējamā ietekme, kas tieši neaizskar citu personu tiesības vai sabiedrisko kārtību, nevar tikt uzskatīta par “spiedīgu sociālu vajadzību”. Absolūti spekulatīvas briesmas nerada situāciju uz kuru vienīgā reakcija būtu

SPRIEDUMS LIETĀ FERĒ [*FÉRET*] pret BEIĢIJU

kriminālsoda piemērošana – tiesību tikt ievēlētam liegšana uz 10 gadiem – kas ir salīdzināma ar sodu, kuru atzina par nesamērīgu kara noziedzniekam, kas bija sākotnēji notiesāts uz nāvi par līdzdalību nacistu noziegumos.